

Technická univerzita v Liberci
Fakulta pedagogická

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

2007

Roman Chynoranský

TECHNICKÁ UNIVERZITA V LIBERCI
FAKULTA PEDAGOGICKÁ

Katedra sociálních studií a speciální pedagogiky

Studijní program: Sociální práce

Studijní obor: Penitenciární péče

Kód oboru: 7502R023

Název bakalářské práce:

**PŘÍSLUŠNÍCI Hnutí SKINHEADS V ADOLESCENTNÍM
VĚKU**

***ADOLESCENT AGED MEMBERS OF SKINHEAD
MOVEMENT***

Autor:

Roman Chynoranský
Nezvalova 1823/29
412 01 Litoměřice

Podpis autora: _____

Vedoucí práce: Mgr. Květuše Sluková

Počet:

stran	obrázků	tabulek	grafů	zdrojů	příloh
65	0	0	0	25	1 + 1 CD

CD obsahuje celé znění bakalářské práce.

TECHNICKÁ UNIVERZITA V LIBERCI
FAKULTA PEDAGOGICKÁ

Katedra sociálních studií a speciální pedagogiky

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Jméno a příjmení: Roman Chynoranský
Adresa: Nezvalova 1823/29, 412 01 Litoměřice

Studijní program: Sociální práce
Studijní obor: Penitenciární péče
Kód oboru: 7502R023

Název práce: PŘÍSLUŠNÍCI Hnutí SKINHEADS
V ADOLESCENTNÍM VĚKU

Název práce v angličtině: ADOLESCENT AGED MEMBERS OF SKINHEAD
MOVEMENT

Vedoucí práce: Mgr. Květuše Sluková

Termín odevzdání práce: 30. 04. 2007

Bakalářská práce musí splňovat požadavky pro udělení akademického titulu „bakalář“ (Bc.).

.....
vedoucí bakalářské práce

.....
děkan FP TUL

.....
vedoucí katedry

Zadání převzal (student): Roman Chynoranský

Datum: 28. 01. 2006

Podpis studenta:

Cíl práce:

Zjištění vztahů jedinců v adolescentním věku k hnutí Skinheads.

Základní literatura:

HARTL, P., HARTLOVÁ, H. *Psychologický slovník*. 1. vyd. Praha: Portál, 2000. ISBN 80-7178-303-X

HENDL, J. *Kvalitativní výzkum: Základní metody a aplikace*. 1. vyd. Praha: Portál, 2005. ISBN 80-7367-040-2.

MATOUŠEK, O. *Slovník sociální práce*. 1. vyd. Praha: Portál, 2003. ISBN 80-7178-549-0.

SOCHŮREK, J. *Vybrané kapitoly ze sociální patologie. I. díl: Úvod do sociální patologie, sociálně patologické skupiny*. 1. vyd. Liberec: Technická univerzita v Liberci, 2001. ISBN 80-7083-494-3.

ŠVINGALOVÁ, D. *Kapitoly z psychologie. II. díl: Psychologie osobnosti*. 1. vyd. Liberec: Technická univerzita v Liberci, 2002. ISBN 80-7083-614-8.

VÁGNEROVÁ, M. *Psychopatologie pro pomáhající profese: Variabilita a patologie lidské psychiky*. 1. vyd. Praha: Portál, 1999. ISBN 80-7178-214-9.

Prohlášení

Byl jsem seznámen s tím, že na mou bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, zejména § 60 – školní dílo.

Beru na vědomí, že Technická univerzita v Liberci (TUL) nezasahuje do mých autorských práv užitím mé bakalářské práce pro vnitřní potřebu TUL.

Užiji-li bakalářskou práci nebo poskytnu-li licenci k jejímu využití, jsem si vědom povinnosti informovat o této skutečnosti TUL; v tomto případě má TUL právo ode mne požadovat úhradu nákladů, které vynaložila na vytvoření díla, až do jejich skutečné výše.

Bakalářskou práci jsem vypracoval samostatně s použitím uvedené literatury a na základě konzultací s vedoucím bakalářské práce a konzultantem.

V Liberci dne: 30. 4. 2007

Podpis:

Poděkování

Tímto bych chtěl poděkovat vedoucí mé bakalářské práce paní Mgr. Květuši Slukové za její odborné vedení, cenné rady a pomoc.

Poděkování patří také mé rodině za psychickou podporu a povzbuzování.

Název bakalářské práce: PŘÍSLUŠNÍCI Hnutí SKINHEADS V ADOLESCENTNÍM VĚKU

Název bakalářské práce: ADOLESCENT AGED MEMBERS OF SKINHEAD MOVEMENT

Jméno a příjmení autora: Roman Chynoranský

Akademický rok odevzdání bakalářské práce: 2006/2007

Vedoucí bakalářské práce: Mgr. Květuše Sluková

Resumé:

Bakalářská práce byla koncipována do dvou hlavních částí. První část byla nazvána jako teoretická část a druhá část měla název praktická část. V teoretické části jsme se zaměřili zejména na rodinu, školu a období dospívání a s ním spojený vývoj adolescentů. Dále jsme se v této části věnovali problematice extremistického hnutí Skinheads a věcem s tím spojených. V praktické části jsme věnovali pozornost cíli bakalářské práce, kterým bylo zjištění vztahů jedinců v adolescentním věku k hnutí Skinheads, čehož jsme se pokusili dosáhnout použitím metod, a to rozhovoru s příslušníky hnutí Skinheads a případovou studií na příslušnících hnutí Skinheads. Během rozhovorů se všemi respondenty bylo postupováno podle předem připravených tématických celků. Zároveň bylo spontánně reagováno na odpovědi respondentů a na vývoj jednotlivých rozhovorů.

Klíčová slova: Chování, dospívající, sociální skupina, rodina, výchova, vrstevníci, extremismus, Skinheads, zájmy, volný čas, volnočasová aktivita, životní hodnoty.

Summary:

The bachelor thesis has been framed into two main parts. The first part was denominated as a theoretical part and the second part was entitled as practical part. In the theoretical part we focused especially on family, school and age of puberty and the associated process of adolescent age. Farther we paid attention in this part on problems of ultra-movement called Skinheads and also with the related matters. In the practical part we paid attention to aims of the bachelor work, which was establishing relations of persons in adolescent age to the Skinheads movement, using these methods like, interviews with members of motion Skinheads and a case study of members of motion Skinheads. During conversations with all respondents we advanced according to premeditated thematic

spheres. At the same time it was spontaneously replayed to answers of respondents and to development of single interviews.

Keywords: Teenagers, behaviour, social group, family, education, contemporary, extremism, skinheads, hobby, free time, free times activite, lives value.

OBSAH

1 ÚVOD.....	9
2 TEORETICKÁ ČÁST.....	11
2.1 Socializace – charakter procesu.....	11
2.1.1 Činitelé socializace.....	11
2.2 Rodina.....	11
2.2.1 Vývoj rodiny.....	12
2.2.2 Druhy rodin.....	12
2.2.3 Funkce rodiny.....	13
2.2.4 Znaký současné rodiny.....	14
2.2.5 Dělení podle naplňování funkcí rodiny.....	14
2.3 Skupiny vrstevníků.....	15
2.4 Škola.....	15
2.5 Komunikační média.....	16
2.6 Učitelé, vychovatelé a sociální pracovníci.....	16
2.7 Socializační vliv vrstevnických a zájmových skupin.....	17
2.8 Sociální zrání.....	17
2.9 Životní styl.....	18
2.10 Volný čas.....	18
2.11 Zájmy.....	20
2.12 Hodnotový systém jedince, hierarchie hodnot a hodnotová orientace....	20
2.13 Výchova.....	22
2.13.1 Otázka autority rodičů.....	23
2.13.2 Styly rodičovské výchovy.....	25
2.13.3 Vytváření vztahu dítěte k lidem a ke světu.....	25
2.14 Období dospívání.....	26
2.14.1 Psychický vývoj v období dospívání.....	26
2.14.2 Sekulární akcelerace.....	27
2.14.3 Hlavní psychologické charakteristiky období dospívání.....	28
2.14.4 Emoční vývoj a socializace v období dospívání.....	29
2.15 Sociální skupiny.....	30
2.15.1 Malá sociální skupina.....	31
2.15.2 Velká sociální skupina.....	31
2.15.3 Geografické hledisko působnosti sociálního prostředí na sociální skupiny a naopak.....	32
2.16 Skinheads.....	33
2.16.1 Vznik Skinheads.....	33
2.16.2 Vrcholné období hnutí Skinheads.....	34
2.16.3 Úpadek a znovuobjevení	35
2.16.4 Skinheads jako subkultura.....	36
2.16.5 Šíření hnutí do světa.....	36
2.16.6 Hudba.....	37
2.16.7 Hudební skupiny blízké těmto ideám v ČR.....	38
2.16.8 Móda a oblékání příslušníků hnutí Skinheads.....	38
2.16.9 Dělení a štěpení hnutí Skinheads.....	39

3 PRAKTICKÁ ČÁST.....	44
3.1 Cíl praktické části a účel průzkumu.....	44
3.2 Předpoklady.....	44
3.3 Použité metody.....	45
3.3.1 Rozhovor.....	45
3.3.2 Kazuistika.....	47
3.4 Popis zkoumaného vzorku.....	47
3.5 Popis vlastního průzkumu - jeho organizace, podmínky, průběh, obtíže....	48
3.6 Získaná data a jejich interpretace.....	49
3.6.1 Kazuistika číslo 1.....	49
3.6.2 Kazuistika číslo 2.....	52
3.6.3 Kazuistika číslo 3.....	56
3.7 Interpretace a analýza předpokladů s diskusí.....	59
4 ZÁVĚR.....	61
5 NAVRHOVANÁ OPATŘENÍ.....	62
6 SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ.....	63
7 SEZNAM PŘÍLOH.....	65

1 ÚVOD

Hlavním důvodem volby tématu naší bakalářské práce byla skutečnost, že v první polovině 90. let 20. století byla mezi mladými lidmi velmi oblíbená hudební skupina Orlík. Texty této hudební skupiny měly rasový podtext a její členové byli z řad příslušníků hnutí Skinheads. Právě tato skutečnost mohla některé tehdejší adolescenty vést k sympatizaci s tímto hnutím a mohli jím tak být ovlivněni. Někteří se dokonce později stali jeho příslušníky.

Jak můžeme charakterizovat současnou dospívající mládež? Na tuto otázku není snadné odpovědět a nejsme jistě jediní, kdo si ji společně s námi, rodiči a učiteli pokládá. Čím více se ale budeme problematice dospívajících věnovat, tím větší máme šanci proniknout do jejich vnitřního světa a pochopit tak jejich chování.

Na současnou dospívající mládež působí velké množství faktorů, které ovlivňují její vývoj. Mezi tyto činitele jistě patří mimo jiné i globalizace, medializace, informatizace, ale i civilizační, společenské, ekonomické, politické, geografické a hospodářské podmínky. Působením těchto vlivů se vytvářejí určité sociální skutečnosti, na které mohou dospívající reagovat několika způsoby. Buď se s nimi ztotožní a jsou schopni je s menšími odchylkami přijmout, anebo je v nabízené podobě neakceptují a snaží se proti nim vystupovat, či se je v krajní míře snaží změnit.

Nemalé množství změn ve společnosti s sebou přináší i současná doba. Dospívající se velice často dostávají do kontaktu s negativními vlivy, které neustále přibývají a které ohrožují jejich vývoj. Odpovědí na přítomnost těchto negativních vlivů je mimo jiné zvyšování trestné činnosti dospívající mládeže, což je v kombinaci se snižujícím se věkem pachatelů alarmující. Klesá také věková hranice konzumace alkoholu a nikotinu, rozmáhá se užívání drog a dospívající začínají daleko dříve žít sexuálním životem. Naším úkolem je vytvářet dětem od útlého věku takové podmínky, které mají na jejich celkový vývoj pozitivní vliv. Měli bychom je pozitivně motivovat k plnohodnotným pracovním i volnočasovým aktivitám, k vytváření si vlastních názorů, vyplývajících z osobních hodnotových preferencí, které vedou ke společensky uznávanému vzorci chování.

Dospělý člověk je pro děti vzorem, a to jak v pozitivním, tak i negativním smyslu. Zcela výjimečnou úlohu v životě dítěte sehrává rodina. Je to první sociální skupina, jejímž

členem se jedinec v okamžiku narození stává. Zde získává své první životní poznatky, vzory, a to vše na hlubokém citovém základě. Vliv rodiny na dítě je velice důležitý. V průběhu života neprochází změnami pouze dítě, ale i jeho rodina. Rozdílné vztahy jsou v rodině s novorozencem, předškolákem či žákem základní nebo střední školy. Dítě je v rodině v neustálém kontaktu se svými rodiči, prarodiči či sourozenci, kteří ho vedou k úspěšnému vyrovnávání se s normami a požadavky společnosti, do které se postupně socializuje a jejíž součástí se stává. Rodinu však necharakterizují pouze její jednotliví členové, ale jde o celou síť sociálních vztahů, kde chování jednoho člena rodiny ovlivňuje všechny ostatní. Tyto takzvané integrační vztahy jsou neustále rozvíjeny, dotvářeny a ovlivňovány. Ačkoliv rodina není jedinou výchovnou institucí, která formuje osobnost dítěte, přesto má nezastupitelný význam v uspokojování základních biologických a psychických potřeb nejen dětí, ale i rodičů. Právě potřeby psychické musí být uspokojeny včas a dostatečně, což je nezbytné pro správný psychický vývoj a duševní zdraví všech členů rodiny. Soudržnost rodiny a její celková úroveň soužití vypovídá o potřebě a míře vzájemného uspokojování funkcí i potřeb.

Dospívání je také obdobím, kdy probíhá a vrcholí profesní příprava jedinců. Základním předpokladem studia a vzdělávání je motivace, která se v různých vývojových obdobích liší. V mladším a starším školním věku to jsou převážně rodiče, kteří na základě vlastních hodnotových preferencí motivují či nemotivují své děti ke školní činnosti. V dalších vývojových obdobích již jedinci vycházejí z vlastních modifikovaných hodnotových preferencí, které do té doby převzali z největší části od rodičů. Zde však narůstá význam vrstevnických skupin, se kterými se dospívající dostávají do kontaktu a přebírají od nich jednotlivé komponenty hodnotových preferencí. Nebezpečí spočívá v tom, že dospívající mohou být při tomto přebírání ovlivněni fyzickými a psychickými změnami ve vývoji a nedostatkem zkušeností.

Cílem naší bakalářské práce je zjištění vztahů jedinců v adolescentním věku k hnutí Skinheads, čehož bychom chtěli dosáhnout tím, že použijeme metody rozhovoru s příslušníky hnutí Skinheads a kazuistiku.

Budeme usilovat o to, aby naší bakalářskou práci použili učitelé na základních školách při výuce Občanské výchovy a upozornili tak své žáky na nebezpečí tohoto závažného problému.

2 TEORETICKÁ ČÁST

2.1 Socializace – charakter procesu

Jedná se o postupné začleňování jedince do společnosti prostřednictvím nápodoby a identifikace. Zprvu v nukleární rodině, dále v malých společenských skupinách jako je školní třída, zájmový klub, sportovní družstvo, až po zapojení se do nejširších celospolečenských vztahů. Součástí socializace je přijetí základních etických a právních norem dané společnosti. (Hartl, Hartlová, 2000)

2.1.1 Činitelé socializace

Mezi hlavní činitele patří:

RODINA

SKUPINY VRSTEVNÍKŮ

ŠKOLA

KOMUNIKAČNÍ MÉDIA

UČITELÉ, VYCHOVATELÉ A SOCIÁLNÍ PRACOVNÍCI

2.2 Rodina

Rodina je původní a nejdůležitější sociální skupina a instituce, která je základním článkem sociální struktury i základní ekonomickou jednotkou. Je založena na manželství či pokrevním příbuzenství (rodičovství, sourozenectví aj.). V širším pojetí je to dočasné nebo trvalé společenství jednoho či více mužů s jednou nebo více žen (polygamie), v nejužším pojetí je to trvalé spojení jednoho muže a jedné ženy (monogamie). Členové jsou spojeni společným soužitím, vzájemnou morální odpovědností a vzájemnou pomocí. Z hlediska socializace je rodina skupinou primární, jejíž život je charakterizován specifickým spojením biologických, hospodářských, morálních, psychologických, právních a jiných

procesů, v nichž se jednotlivé funkce rodiny realizují. Za základní jsou považovány funkce reprodukční, ekonomická, výchovná, socializační a ochranná. Konkrétní podoba rodiny, její velikost a funkce je závislá na společenských podmínkách v dané sociální kultuře. (Abrahámová a kolektiv, 1999)

2.2.1 Vývoj rodiny

Vývoj rodiny se realizoval v jednotlivých společensko – ekonomických formách:

1) Široké rodinné klany

Dnes zachovány u některých primitivních národů. Nebyly rozlišeny jednotlivé funkce rodiny, rodiny byly základem přežití ve složitých podmínkách.

2) Matriarchát

Uznával kult matky – ženy – spatřoval ji jako pokračovatelku rodu. Jedná se o první rozdělení funkcí v rodině.

3) Patriarchát

Muž se stává vůdčí osobností a majitelem výrobních prostředků, žena je mu podřízena.

4) Demokratická (partnerská) rodina

Vyznačuje se rovnoprávností obou partnerů. (Kolář a kolektiv, 1980)

2.2.2 Druhy rodin

Dělení podle velikosti : **základní (nukleární)** - otec + matka + dítě

: **rozšířená (vícegenerační)** – rodiče + děti + příbuzní

: **rozmnožující** – nově založená, do níž je očekáváno potomstvo

: **orientační** – ta, ve které se jedinec narodí, vyrůstá v ní, formuje jeho dětství

: **druhotně vzniklá** – např. rozvodem (dvoje nebo troje děti)

(Kolář a kolektiv, 1980)

2.2.3 Funkce rodiny

I. ZÁKLADNÍ (primární)

a) biologicko – sexuální

Uspokojování základních biologických potřeb, zachování rodu.

b) ekonomická (hospodářská)

Celkové materiální zabezpečení rodiny, což neznamená jen výši peněz, ale také hospodaření s nimi (na vzdělání, cestování, kulturu aj.).

c) výchovná

Základní péče o děti (přirozenou formou učit dítě společenským normám, umožnit vstup do školských zařízení, odpovědnost výchovy obou rodičů aj.).

d) citová (emocionální)

Nejdůležitější funkce rodiny, obsahuje porozumění, vzájemnou účast, vytvoření pocitu bezpečí, domova, zázemí zdravých i nemocných aj.

II. DRUHOTNÉ (sekundární) – funkce, které jsou rodině přisuzovány

a) rekreační

Poskytována všem členům rodiny, dodává zázemí, odpočinek, načerpání nových sil, společné výlety apod.

b) morální

Rodina musí dávat člověku jistotu v právech a povinnostech - rodičovská etika, manželská věrnost.

c) zájmová

Rodina by měla respektovat zájmy, záliby, smysluplné plnění volného času. Dobré jsou společné činnosti rodičů a dětí, což je ideální příležitost k uspokojení potřeb všech členů rodiny.

d) kultivační

Kulturní prostředí rodiny, kulturní aktivity, společná účast na kulturních zařízeních.
(Kolář a kolektiv, 1980)

2.2.4 Znamky současné rodiny

K nejčastějším znakům rodiny patří:

- 1) Společensky schvalovaná forma partnerského soužití.
- 2) Členové rodiny jsou spojeny pevnými příbuzenskými svazky. Veliké množství rodin je postaveno na uvolněných rodinných vztazích (např. manželé nejsou oddáni, vychovávají děti z předchozích vztahů).
- 3) Rodina ztrácí svou stabilitu z několika důvodů:
 - a) zvyšuje se emancipace ženy
 - b) vztahy mezi manželi jsou méně pevné
 - c) nejsou pevně stanoveny role v rodině – v současnosti si muž a žena role vzájemně vyměňují (např. mateřská dovolená – v minulosti nepobíral příplatek muž, ale žena, dnes může být na mateřské dovolené i otec)
 - d) chybí vliv veřejného mínění
 - e) mladí lidé nejsou dostatečně připraveni na manželství
 - f) pouto – v dřívějších dobách byli na sobě jednotliví členové závislí, tvořili jednotu X dnes toto pouto často chybí
 - g) generační rozdíly - důvodem k rozvodu může být i problém s osamostatněním
- 4) Prodlužuje se doba přípravy na povolání, rodiče se tedy déle starají o své děti (Kolář a kolektiv, 1980)

2.2.5 Dělení podle naplňování funkcí rodiny

- : **harmonická** - umožňuje zdravý vývoj dítěte, plní všechny funkce druhotné i základní
 - : **problémová** - nejsou zcela plněny všechny funkce, ale o dítě se stará a jeho vývoj není ohrožen
 - : **dysfunkční** - objevuje se zde poruch více funkcí, vývoj dítěte je tím ohrožen
 - : **afunkční** - přestává plnit svůj základní účel a funkce, dítě často bývá rodině odňato, protože ho zanedbávají a ohrožují tak jeho zdravý vývoj
- (Kolář a kolektiv, 1980)

2.3 Skupiny vrstevníků

Socializace v dětském vývoji se začíná objevovat okolo čtyřech až pěti let. Děti si do té doby například hrají vedle sebe, nikoliv společně. Sociální vztahy navázané s jinými dětmi jsou odlišné od vztahu s dospělými. Oproti nim jsou vrstevnické vztahy rovnocenné. Společně pak testují hranice pravidel. Mnoho dětských her (osamělých či společných) je často popisováno jako předjímající socializaci. Jedná se o učení a výcvik nových sociálních rolí (na maminku a na tatínka, na zpěváky, na sportovce atd.).

Na důležitosti vrstevníků jako sociálních činitelů nabývají na hodnotě vztahy v období adolescence. To, na co si jako malé děti hrály, se nyní stává skutečným. Názory rodičů a učitelů jsou v porovnání s názory vrstevníků nedůležité. Důležité je, jakou referenční skupinu si adolescent zvolí. Někteří se identifikují s vynikajícími studenty, jiní s umělci nebo sportovci, jiní se stávají závislí na delikventech (narkomani, sprejeři, zloději apod.). Způsob, jak se jedinec sám hodnotí, záleží, jak je akceptován svou favorizovanou skupinou. To vše však neznamená, že rodina je zcela mimo zájmovou sféru. Mnoho adolescentů má totiž silné citové pouto a respekt ke své rodině. (Jedlička a kolektiv, 2004)

2.4 Škola

Škola je místem, kde děti a mladiství tráví velké procento času. Mnohé obsahy výuky jsou tudíž speciálně upraveny pro socializační působení tak, aby jedince vedly k přijetí sociálních závazků a rolí společnosti. Například učebnice občas obsahují varovné vzkazy před nevhodným či špatným jednáním. Také účasti na různých studentských aktivitách (psaní časopisu, zapojování se do různě zaměřených kroužků aj.) mohou napomáhat k socializaci a stát se odrazovým můstkem pro výběr budoucího povolání. Další významnou funkcí školy je začleňování osobností do velkých a značně neosobních organizací. Například ve školských zařízeních jsou mladí lidé oceňováni jmenovitě podle toho, jak se prezentují při zkoušení, ve slohových cvičeních, či dle svého chování a vystupování. (Jedlička a kolektiv, 2004)

2.5 Komunikační média

Nemusíme provádět bůhvíjaké průzkumy, abychom zjistily, že mládež u televizorů a rozhlasu tráví čím dál více času. Samozřejmě záleží na náplni sledovaných pořadů, ale stačí otevřít televizní program a lze zjistit, jaké hrubé, vulgární a nereálně smýšlející jsou u dětmi favorizovaných pořadů. Právě tyto prvky mají na děti neskonale vliv. Snaží se napodobovat bojové umění na svých kamarádech nebo jiných dětech, zanedbávají své školní a domácí povinnosti, realita světa se jim zdá jiná, než ve skutečnosti je. Například dospívající dívky se mohou vzhlednout v propagované medializované kráse, což může být stimul pro pozdější vznik mentální bulimie či mentální anorexie. Velice lehce se také děti dostávají k pornografii.

Komunikační média mají však i kladnou stránku. Během krátké doby mohou děti načerpat spoustu zajímavých a zajímavě podaných informací z různých odvětví. Je možno poznamenat, že televize je hodnocena jako mocný socializační činitel. (Jedlička a kolektiv, 2004)

2.6 Učitelé, vychovatelé a sociální pracovníci

Každý z těchto pracovníků by se měl vyznačovat hlavně profesionalitou, neboť nejen, že jedince vzdělávají a vychovávají, ale jsou jim také vzory a jejich práce je spojena neustálou interakcí mezi pedagogickým pracovníkem a studentem, žákem. Neodmyslitelně k profesionalitě učitele, vychovatele a sociálního pracovníka patří: vysoká obecná úroveň znalostí spojená s odbornými znalostmi, nestrannost při odborném posouzení, vytváření odborných asociací, stanovení etického kodexu, vlastní sebekontrola a objektivní posouzení svého výkonu.

Právě pro svoji důležitost v socializačním procesu je jejich profesionalita nezbytná. Nepracují totiž s neživou hmotou, kterou při nepovedeném pokusu mohou vyhodit, ale v lidské duši, zvláště té dětské, zůstává vše pečlivě uloženo. Ať už to pozitivní, nebo negativní. (Jedlička a kolektiv, 2004)

2.7 Socializační vliv vrstevnických a zájmových skupin

Sociální skupiny a jejich působení v nich umožňuje jedinci uspokojovat důležité potřeby. Jednotlivci přijímají požadavky a respektují normy názory a postoje, čímž se snaží vyhnout sociální izolaci či zavržení skupinou. Pro harmonický rozvoj dítěte je potřebný vliv výše uvedených skupin. Sociální kompetence jsou součástí socializačního obsahu a označují kvalitu výkonnosti dětí v sociálních situacích.

Mezi nejvýznamnější činitele, kteří ovlivňují multifaktoriálně sociální akceptaci patří: individuálně – psychologické charakteristiky, demograficko – sociální charakteristiky či sociálně – psychologické charakteristiky skupin. (Heřmanová, 2002)

2.8 Sociální zrání

Sociálním zráním rozumíme proces vývojových změn jedince, probíhajících pod tlakem měnících se sociálních pozic a rolí. Vede k postupné proměně objektu ve společenský subjekt. Sociální zrání probíhá ve dvou základních rovinách: v oblasti vědomí a v rovině osvojování si sociální kompetence. V důsledku vývojových změn ve vědomí a v sociální kompetenci jsou proměny sociálního chování evidovatelné od elementárních prvků až po souhrnnou formu - životní styl.

Sociální zrání napomáhá utvářet základní motivační strukturu, hodnotovou orientaci a životní cíle. Dochází k přebírání a osvojování společenských rolí, k jednání v rámci společenských norem. Společenské normy se diferencují v závislosti na společenských rolích. Sociálním zráním také chápeme aktivní osvojení sociálních mechanismů. Sociální mechanismy jsou řetězce a shluky vzájemně propojených elementárních aktů sociálního chování. Mládež si během sociálního zrání osvojuje společenské vzory a stereotypy. Děti postupně ztrácejí spontánnost a individualitu svých sociálních projevů a stále větší část jejich chování probíhá pod tlakem norem, sociálních vzorů a stereotypů. To vede k využívání sociálních mechanismů. V sociálním zrání si dospívající osvojuje sumu vzorců chování, učí se z této zásobárny vybírat vzorce chování podle situace. Ve společnosti se postupně vytvořily určité stereotypy a vzory chování, které

na jedné straně potlačují spontánnost a subjektivitu člověka při jeho sociálních projevech, ale na straně druhé umožňují jedinci či skupině chápat obsah a formy tohoto chování.

Během procesu zrání si jedinec individuálně a specificky svým způsobem vybírá ze svého sociálního pole, i zprostředkovaně ze společnosti, hodnoty, ideje, vzorce chování, sociální normy a sociální postoje. Sám si potom utváří systém platný pro své myšlení a chování. Souběžně si však osvojuje i sociální dovednosti potřebné v sociální interakci. (Sak, 2000)

2.9 Životní styl

Představuje integrovanou kategorii sociálního zrání, do kterého se promítají všechny prvky a procesy sociálního zrání. Jedná se o dimenzovaný a do časoprostoru umístěný hodnotový systém jedince. Je individualizovaný a specifický pro daného jedince, i když má společné rysy s dalšími jedinci. Životní styl je typický pro každou danou životní etapu, ale i přesto obsahuje základy celoživotního stylu, který se v jednotlivých životních etapách modifikuje. (Sak, 2000)

Zdravý životní styl je výsledek souladu životních podmínek a osobnostních dispozic jedince. Stěžejními kritérii zdravého životního stylu jsou kladné emoční prožitky. Jejich dlouhodobé neuspokojení vede k vyhledávání náhradních emočních zdrojů, většinou patologických. Zdravý životní styl je založen na poznání osobnosti a jejího okolí, na aktivitách, umožňující změnu chování nebo změnu nepříznivého sociálního prostředí. (Ječný, Koubek, 1994)

2.10 Volný čas

Volný čas je doba, kterou trávíme mimo vyučování a práci. Skýtá nám veliké možnosti aktivit a činností, které jedinci mohou, ale nemusejí vykonávat. Patří sem odpočinek, rekreace, zábava, zájmové činnosti, dobrovolné vzdělávání, dobrovolné společensky prospěšné činnosti apod.

Efektivní využívání volného času je nezbytnou součástí moderní společnosti a života každého jedince. Optimální stav je rovnováha sféry povinností a volného času. Kvalitně strávený volný čas je protipól kvalitního pracovního nasazení, podílí se na vytváření hodnotového systému dětí a mládeže, podporuje mnohostranný vývoj osobnosti a vytváří a ovlivňuje sociální vztahy, sociální interakci a sociální komunikaci. Správně zvolené aktivity mnohdy podporují zdravý, tělesný rozvoj a zdravý životní styl. Působí i jako prevence sociálně patologických jevů.

Hlavní problémy při efektivním a kvalitním využívání volného času, které staví do cesty bariéry, omezují ho nebo vůbec neumožňují, lze spatřovat v různých problémech. Mohou se objevit v rodině, které neplní dobře svou výchovnou funkci, nedokáže nabídnout efektivní využití volného času. Ve finančních možnostech a sociálním zázemí rodiny, v negativním sociálním vlivu sociálních skupin či etnik, v nesprávném výběru aktivit, v pasivitě, nechuti, neschopnosti, v nedostatku volného času, v nepřiměřených nárocích rodičů, v tělesném, psychickém nebo sociálním handicapu.

V současné době sledujeme výrazný posun v sociální, materiální i emocionální sféře, také změny v životním stylu, ve kterém se stále více prosazují potřeby individuálního rozvoje, důrazu na vlastní schopnosti a tvůrčí myšlenky jedince, sebevzdělávání, studium a poznávání. Svobodná demokratická společnost nám tyto možnosti přináší. S nimi ovšem přicházejí i negativní projevy společnosti jako: nezaměstnanost, sociální nesnášenlivost, nárůst kriminality, násilí, xenofobie a rasisticky motivované činy.

Do popředí se tedy dostává význam rodiny a její role ve společnosti. Rodina, jako základní sociální skupina, se podílí na formování osobnosti a hodnotového žebříčku dítěte. Utváří jeho mravní povědomí a měla by být nápomocná v hledání životních cest. Svou úlohu plní i při výběru volnočasových aktivit a při organizaci volného času dětí. Demokratizace přináší dětem více volnosti, větší množství nových podnětů zvenčí, proto je nezbytné dětem kvalitu podnětů ukázat a naznačit správnou cestu.

Řada dětí využívá svůj volný čas aktivně, hodnotně a organizovaně. Existují ovšem skupiny dětí, které volný čas plnohodnotně nevyužívají, nebo to vůbec nedokáží. Provozují činnosti živelně, v partě a ohrožují při tom své zdraví. Mnohdy inklinují k sociálně patologickým jevům, jako jsou záškoláctví, šikana, delikvence, kriminalita, drogy, či

propadají patologickým závislostem. Úkolem současné společnosti je těmto jevům zamezit a nabídnout dětem a mládeži širokou nabídku volnočasových aktivit, které by plnohodnotně využívaly. (Čech, 2002)

2.11 Zájmy

Považujeme za snahy člověka o rozšíření a prohloubení vědění o něčem. Zájem je také charakterizován kladným citovým hodnocením skutečnosti, snahou poznat ji a konat činnosti s ní spojené. Rozvoj zájmu předchází nespecifická rozdychtěnost, typická např. pro děti v pubertě.

Hlubší než zájem je láska k něčemu. Obvykle se vyvíjí až od dospívání, člověk je v tomto věku již schopen nadšení pro něco. Zájmy musíme odlišovat od přání. Důkladně musíme zjišťovat, zda přání a zájmy člověka nejsou v rozporu s jeho schopnostmi a zda jsou jednotlivé zájmy v souladu nebo v protikladu. U zájmů můžeme rozlišit: aktivitu nebo pasivitu, sílu nebo slabost, stálost nebo přelétavost zájmů. Dospělý člověk mívá stálejší zájmy, pro dítě je naopak charakteristická proměnlivost zájmů.

Zájmy, mající rekreační charakter, označujeme jako koníčky. Můžeme hovořit o různých zájmových orientacích, které mohou převážně směřovat k předmětnému světu (např. rukodělné, technické, obchodní), do oblasti práce s lidmi (např. lékaři, psychologové, pedagogové, právníci) či může jít o orientaci na svět idejí (např. filozofové).

Zájem je důležitý faktor, podmiňující úspěch v práci, nicméně z pouhého zájmu nevyplývá ještě nutně úspěšnost. (Kohoutek, 2002)

2.12 Hodnotový systém jedince, hierarchie hodnot a hodnotová orientace

Hodnotový systém představuje určitý průmět předchozích, časově odlišných, sociálních, ekonomických duchovních, kulturních a politických podmínek do jednoho ohniska subjektivity jedince či společenského subjektu. Jeho vliv se uplatní v budoucím reálném jednání subjektu.

Hodnotový systém mladé generace představuje modifikovaný a aktuální situaci pro odpovídající hodnotový systém společnosti. Poznávání hodnotové orientace mládeže je velice významné nejen pro poznání samotné mládeže, ale i pro poznání stavu a vývoje společnosti. Neboť hodnotová orientace mládeže je odrazem dynamiky a trendů makrosociálních.

Hodnoty jsou součástí stránky osobnosti člověka a společně s potřebami, zájmy a postoji vytvářejí motivaci k jednání člověka a určují směr tohoto jednání. Základní potřeby pojící se s biologickým systémem člověka, vytváří základní motivaci působící na člověka s velkou naléhavostí. Pro hodnoty je typický přenos hodnot společnosti na jedince a následná celoživotní interakce mezi hodnotovým systémem jedince a společnosti.

Hierarchie hodnot ukazuje a informuje o indexu hodnoty a o pořadí v hodnotovém žebříčku, sestaveném na základě indexů hodnot. Vysoký index přisuzují lidé často: zdraví, míru, lásce, životnímu partnerovi, životnímu prostředí, přátelství, rodině a dětem, svobodě, pravdě a poznání, zajímavé práci, demokracii, platu, rozvoj osobnosti, úspěšnosti v zaměstnání, vzdělání, být užitečný druhým lidem, uspokojování svých zájmů a koníčků, majetku, společenské prestiži, soukromému podnikání, veřejně prospěšným pracím, politické angažovanosti aj.

Existují i takzvané párové hodnoty, kdy respondent reaguje a vyjadřuje se k hodnotové složce dvou fenoménů současně a volí preference na škále vymezené protikladnými jevy v krajních polohách. Např. ekonomika proti ekologii, emancipace žen proti tradičnímu postavení žen.

Hodnotová orientace, neboli pořadí hodnot, ukazuje preferenci jednotlivých hodnot mladé generace. Tyto preference nejsou rozloženy nahodile, bez vzájemných souvislostí, ale předpokládá se, že hodnotový systém jedince, skupin či generací je konzistentní a má svou systémovou logiku.

Vývoj hodnotové orientace má dvě základní příčiny. Tou první je **životní fáze**, pojící se se sociálním zráním. Jedinec mění jednotlivé hodnoty na základě stavu mentální úrovně - zráním, přechodu do další životní fáze, pojící se s jiným sociálním statutem a rolemi. Druhou příčinou je **generační charakter**, kdy jedinec a generační skupina nemění hodnotové preference, se svými hodnotami opouští skupinu mládeže a přichází do dalších věkových a sociálních skupin.

Hodnotová orientace se v širokém slova smyslu koresponduje se sociální pozicí. To znamená, že je ovlivněna pozicí jedince v ekonomické struktuře společnosti, zařazením v generační struktuře společnosti, lokalitou, ve které žije, jaké je jeho začlenění do primárních a sekundárních malých skupin jako je rodina apod. (Sak, 2000)

2.13 Výchova

Výchova je záměrné, více či méně systematické rozvíjení citových a rozumových schopností člověka, utváření jeho postojů, způsobů chování, v souladu s cíli dané skupiny, kultury apod. (Hartl, Hartlová, 2000)

Výchovou můžeme rozumět dlouhodobý celoživotní proces, který je determinován několika faktory. Prostupuje do fyzických, psychických i sociálních kvalit jedince. Podílejí se na ní i vlivy dědičnosti, prostředí a veliké množství různých faktorů. Vzájemně se prolínají, paralyzují, integrují a dávají tak možnost vzniku neopakovatelné osobnosti. Promítají se do její intelektuální, citové i volní sféry. Projevují se v jejím přístupu ke skutečnostem, v potřebách a zájmech i v jejím sociálním chování.

Jedním a prvním z předpokladů výchovy je **biologická podmíněnost**. Je dána specifičností genetické výbavy daného organismu (promítá se do fyzických rysů, typu nervové soustavy, vloh aj.). Zajímá se o ni antropologie, lékařské vědy a další obory, které se následně snaží vytvořit co nejobtímnější podmínky pro zamezení vývoje nežádoucích genetických informací novému jedinci. Na tuto problematiku jsou zaměřeny předmanželské poradny.

V průběhu života působí na jedince dva další základní vlivy: prostředí a výchova. **Prostředí** je živelný vliv materiální a sociální, který nepůsobí jednostranně, modifikuje, akceleruje a retarduje výchovný proces.

Společenskou snahu o záměrné zasahování do rozvoje jedince, utváření člověka podle svých ideálů a potřeb, nazýváme **výchovou**.

Dělíme ji na:

- **intencionální** - přímá, za bezprostředního působení pedagoga na jedince
- **funkcionální** - nepřímá, ovlivňování rozvoje osobnosti vhodně adaptovaným prostředím

Naše současná výchova je historicky podmíněný model, který odpovídá podmínkám české demokratické společnosti na prahu třetího tisíciletí. Je založena na pokrokových, globálních a lidských ideálech, a současně na domácích tradicích ve shodě s Ústavou České republiky a v ní zakotvené Všeobecné deklaraci lidských práv. Rozvíjí se v duchu demokracie, humanismu a vlastenectví. Naši současnou výchovu můžeme charakterizovat jako cílevědomou a plánovitou přípravu jedince pro život v pluralitní demokratické společnosti. (Jůva a kolektiv, 2001)

2.13.1 Otázka autority rodičů

Vliv, který rodiče na své dítě mají, závisí především na tom, jak dokáží rodiče dítě motivovat. Můžeme si položit otázku: „Co je to rodičovská autorita?“ Rodičovská autorita je vztah člověka k člověku, je utvářený citem a rozumem. Rodiče získávají přirozenou autoritu na podkladě uznání dospívajícího. Děti jsou v tomto věku přísnými kritiky jak svých rodičů, tak okolního světa. Svůj úsudek vyslovují někdy ukvapeně a nevolí správná slova, která mohou často ublížit. Stejně tak, jsou v tomto věku velice citlivé na kritiku své osoby. Proto by si i rodiče měli vše rozmyslet, s rozvahou vynášet soudy a každou konfliktní situaci řešit s taktem.

Nemají-li rodiče dostatek autority, ať již z jakéhokoliv důvodu, je žádoucí změnit výchovné metody a přístup k dítěti. Jedná-li např. s dítětem příliš rozkazovacím způsobem, budí to v něm odpor.

Ukazuje se, že sobečtí, zlí a panovační lidé jsou často výsledkem extrémů ve výchově, buď jim nikdo v dětství nic nezakazoval a všechno se točilo kolem nich, nebo si jich naopak nikdo nevšímal. Nenaučili se ctít autoritu těch, kteří měli být jejich

vzory, a našli vzory jiné, často pochybné. Imponovala jim síla a sebejistota, neboť je přirozené, že člověk chce někoho obdivovat. Toto je častým důvodem, proč mladiství hledají porozumění např. v extremistických skupinách, kde jsou jim tyto prvky autority a vzoru plně poskytovány. (Králíková, Singerová-Nečesaná, 1985)

2.13.2 Styly rodičovské výchovy

Studie o rodinné socializaci odlišují tři styly rodičovské výchovy, které ovlivňují výchovu dítěte:

1. autoritářští rodiče

Výchova u nich vychází z přesvědčení, že poslušnost tvoří základní ctnost dítěte, rodiče chtějí být v rodině prvními, nejdůležitějšími. Očekávají, že dítě udělá vše, co mu řeknou – podle nich a bez diskusí. Ptá-li se dítě na něco, odpověď je jasná: „Protože jsem to tak řekl“. Děti těchto rodičů mají tendenci k závislosti a uchylují se pod ochranu dospělých, jsou sobečtější, mají nepřizpůsobivé chování a málo kooperují se skupinou vrstevníků.

2. liberální rodiče

Za ctnost svého dítěte považují svobodné vyjádření, vyhýbají se řádům a disciplíně, chtějí a vedou dítě k tomu, aby si bylo samo zodpovědné za své činy. Nejdůležitější jsou pro ně dětská přání a potřeby.

3. autoritativní rodiče

Nacházejí se často uprostřed mezi výše uvedenými extrémy. Očekávají, že dítě bude akceptovat určitá pravidla, určitý domácí řád, ale neváhají ho povzbudit, aby vyjádřilo beze strachu své mínění. Rodiče používají tresty jen tehdy, chová-li se dítě nesmyslně či nerozumně. Společně s dětmi mají v této rodině vyvážená práva a odpovědnost. Děti těchto rodičů mají tendenci být samostatné, přátelské a kooperativní. (Jedlička a kolektiv, 2004)

2.13.3 Vytváření vztahu dítěte k lidem a ke světu

Většina rodičů by si přála a přeje mít po celý život s dítětem kladný vztah, plný lásky, vzájemného porozumění či kamarádského chápání. Proto je velice důležitá výchova (výchovné působení rodičů na dítě). Dobrý vztah mezi rodiči a dětmi také přináší vzájemná souhra výchovných požadavků a systematického vytváření návyků a dovedností (hlavně v předškolním věku, druhým „obtížnějším“ obdobím je období dospívání). Každá nedůslednost s sebou může přinést negativní výsledek. Děti v podstatě chtějí být vedeni, chtějí, aby se na ně dospělí nezlobili, touží mít pocit pohody a bezpečí. To znamená, že děti chtějí znát správnou cestu, většinou si myslí, že správná je ta , kterou jim ukážou jejich rodiče. Nevedeme-li je důsledně, pak si samy hledají způsob, jak se zabavit, či jak se chovat. Samozřejmě pak musíme počítat s tím, že s největší pravděpodobností budou dělat, ať malé či veliké, chyby. (Králíková, Singerová-Nečesaná, 1985)

2.14 Období dospívání

Jak už vyplývá z názvu bakalářské práce práce, zajímáme se o určitou věkovou skupinu a možné problémy s ní spojené. Je to věk, na který se děti těší, někteří dospělí jedince v tomto věku zavrhuje a někteří na toto období vzpomínají jako na nejbujarejší období svého života, ať už v kladném nebo záporném slova smyslu. (Langmaier, Krejčířová, 1998)

2.14.1 Psychický vývoj v období dospívání

V základním rozdělení dělíme období dospívání na biologické a psychické. Probíhají většinou souběžně a navzájem závisle. Paralelně dochází do jisté míry i k novému sociálnímu zařazení, čímž se mění i pojetí vlastní role.

A) biologické období dospívání

Vymezuje se jako široký životní úsek, který je na jedné straně ohraničen prvními známkami sekundárního pohlavního zrání (hlavně objevením se prvních sekundárních znaků) + znatelnou akcelerací růstu a na straně druhé dovršením plné pohlavní zralosti (plná reprodukční schopnost a dokončení tělesného růstu).

B) psychické období dospívání

Souběžně s biologickým dospíváním nastává i řada výrazných a nápadných psychických změn, které můžeme charakterizovat různými aspekty: nové pudové tendence, hledání způsobu jejich uspokojení, jejich kontrolou, celkovou emoční labilitou, nástupem vyspělého způsobu myšlení a dosažením vrcholu jeho rozvoje.

Věková hranice tohoto období je velmi individuální. U některých dívek se první sekundární pohlavní znaky objevují již v osmi letech, u jiných nastupují teprve v patnácti letech (aniž by se jednalo o patologické projevy). U chlapců se toto fyziologické rozmezí udává zhruba 9 – 17 let. S výše uvedenými výhradami se tedy období dospívání vymezuje takto: dolní hranice je 11 – 12 let a horní 20 – 22 let. Velké rozdíly jsou však mezi dvanáctiletým a dvaceti letým „skoro dospělým člověkem“. Proto můžeme toto dělení ještě blíže specifikovat:

1.období pubescence

a) fáze prepuberty (první pubertální fáze)

Začíná prvními známkami pohlavního dospívání a urychlením růstu a končí projevem pohlavní zralosti. U většiny dívek trvá tato fáze od 11 do 13 let, u chlapců probíhá vývoj zhruba o 1 až 2 roky později.

b) fáze vlastní puberty (druhá pubertální fáze)

Začíná po dokončení prepuberty a trvá do dosažení reprodukční schopnosti. Toto období vlastní puberty můžeme vymežit věkem 13 až 15 let.

2. období adolescence

Dochází k postupnému dosahování plné reprodukční zralosti, dokončuje se tělesný vývoj a mění se postavení jedince ve společnosti. Je to doba zhruba od 12 do 20 až 22 let. Tuto věkovou skupinu označujeme jako: mladistvé, dorost, teenagers.

U dívek se zaobluje postava, u chlapců sílí a roste svalová hmota, zrání mozku pokračuje s určitými výkyvy, objevuje se také zvýšená emoční labilita a těkavá pozornost. (Langmaier, Krejčířová, 1998)

2.14.2 Sekulární akcelerace

Tímto termínem označujeme „trend“ současné doby, který se rozvinul nejvíce v evropských a amerických zemích. Jedná se o urychlení nástupu dospívání i celkového růstu. Teprve v poslední době máme doklady o zpomalení či zastavení tohoto sekulárního trendu v rozvinutých zemích. (Langmaier, Krejčířová, 1998)

2.14.3 Hlavní psychologické charakteristiky období dospívání

Starší literatura charakterizuje toto období (zvláště jeho první část) obdobím emoční lability, která je podmíněna vnitřními změnami v organismu jedince. Pudový tlak, který se pojí s pohlavním dozráváním přináší dospívajícímu nové vnitřní podněty a činí ho až přecitlivělým na různé podněty přicházející z vnějšího světa. Citové konflikty, které jsou v tomto období silné až nápadné, daly podnět pro označení tohoto období obdobím bouří a krizí. Psychické dospívání můžeme také chápat jako úsilí o přizpůsobení se biologickým, psychickým a sociálním podmínkám.

Mezi nejčastější reakce a postoje jedinců v tomto období patří:

- emoční instabilita
- časté a nápadné změny nálad
- negativní nálady
- impulsivní jednání
- nestálost a nepředvídatelnost reakcí a postojů
- obtíže při koncentraci a pozornosti
- zvýšená unavitelnost
- střídání ochablosti a apatičnosti s krátkými fázemi vystupňované aktivity
- drobné neurovegetativní poruchy
- zhoršení spánku
- poruchy chuti k jídlu, příjmu potravy

Tato negativní emocionalita se projevuje spíše v první fázi dospívání, v druhé se jedinec přiklání k novým hodnotám, je radostněji laděný, má optimističtější postoje. (Langmaier, Krejčířová, 1998)

2.14.4 Emoční vývoj a socializace v období dospívání

Socializace je v tomto období důležitá. Souvisí se změnami např. ve škole, hledání si zaměstnání, hledání vlastní identity, pracovního místa, skupiny, kam se člověk může dlouhodobě zařadit aj. Člověk se tak setkává a postupně začleňuje či segreguje do či od určitých malých nebo velkých sociálních skupin.

Mezi hlavní úkoly tohoto období patří zejména:

- uvolnění se ze závislosti na rodičích (jak ekonomické tak citové, emocionální)
- navazování diferencovanějších a významnějších vztahů k vrstevníkům obojího pohlaví
- uspokojivé převzetí pozdějších základních rolí (manželských, rodičovských)
- vhodná volba povolání (souvisí se schopnostmi, školním prospěchem, požadavkem na pracovní činnosti, ale i s ekonomickou stránkou)
- vývoj sebepojetí
- hledání a hlavně ustálení vlastní identity (Langmaier, Krejčířová, 1998)

2.15 Sociální skupiny

Skupina je relativně stálý soubor lidí spojených určitým cílem, činnostmi, společnými zájmy, hodnotami a normami chování. Významný zprostředkující článek mezi člověkem jako izolovaným individuem a společností jako globálním sociálním útvarem. Je významný pro průběh socializace. Mezi členy skupiny vznikají méně nebo více pevné vazby. Skupina je schopna vystupovat navenek jednotně (mívá vlastní identitu), je schopna vědomého rozlišení na „my“ (skupina vnitřní, do které patřím) a „ono“ (skupina vnější, do které nepatřím). V důsledku velké různorodosti skupin existuje jejich rozsáhlá typologie. Nejčastěji zkoumanými znaky v psychologii jsou vzájemná interakce členů, spolupráce, identifikace se skupinou formální, neformální.

Sociální skupiny představují výrazné a stabilní sociální útvary. Jsou zároveň výrazným skladebním prvkem sociální struktury. Jedná se vždy o seskupení lidí, kteří jsou více či méně spojeni určitým cílem, společenskou činností a společenskými zájmy. Mezi jednotlivými členy vznikají relativně stálé vztahy a skupina je schopna vystupovat navenek jednotlivě. Má svou vlastní identitu (tj. vědomé rozlišení „my“ a „oni“) a leckdy i svoji specifickou kulturu, hodnoty, normy, symboly.

I velké skupiny se mohou vymezovat ve vztahu k druhým a mohou být integrovány prostřednictvím sebeuvědomění nebo dokonce organizací. V takovém případě se už nejedná o agregáty, ale o množiny, které se podobají jednotkám.

Ne každá skupina však reguluje vztahy mezi svými členy a určuje jim pevná pravidla. Právě předem daná pravidla jednání, rozdělení pozic a pravomocí ve skupině jsou charakteristické pro **formální skupinu**. Mají své předpisy, řády. Výkon jednotlivých činností je spojen s funkčním zařazením jedinců.

V mnoha formálních skupinách vznikají i neformální, neoficiální vztahy a vazby, které vedou ke vzniku tzv. **neformálních skupin**. (Buriánek, 1996)

2.15.1 Malá sociální skupina

Malá sociální skupina bývá vymezována určitým počtem jednotlivců (3 až 30, maximálně 40 členů), jež vstupují do vzájemných interakcí a uvědomují si je a tvoří jeden celek. Předpoklad pro její existenci je pocit sounáležitosti, proto jsou vztahy uvnitř skupiny vysoce personalizované a vždy zahrnují afektivní složku. Jedná se většinou o rodinu, skupinu přátel či sousedskou společnost. Za malé skupiny nejsou považovány ty, u nichž počet členů překračuje hranici, kdy je možné navazovat osobní kontakty se všemi členy skupiny. Vztahy mezi jednotlivými členy musí být tak silné, aby umožnily jednotlivcům pocit sounáležitosti. Má veliký vliv na průběh socializace a jedná se o skupinu neformální. (Montoussé, Renouard, 2005)

2.15.2 Velká sociální skupina

Za kritérium vzniku velké sociální skupiny nemůže být považována (jako u malé sociální skupiny) existence vzájemných interakcí členů. Jedná se o skupinu formální, jejíž počet členů se pohybuje od 30 až 40 osob výše. Všechny členy této skupiny spojuje něco, co je od ostatních odlišuje - kritéria odlišení můžou být:

- a) ekonomická (např. bohatství, výše příjmů)
- b) politická (např. výkon moci, podřízenost)
- c) kulturní (např. hodnoty, normy, chování)
- d) sociodemografická (např. věk, pohlaví, generace)

Skupina se od jiných liší vědomím sama sebe a její existence musí být uznávána ostatními.

Právě ono kritérium vědomé rozděluje skupinu (je si vědoma sama sebe, svých cílů) od statistické kategorie (sem patří např. osoby se stejným příjmem). (Montoussé, Renouard, 2005)

2.15.3 Geografické hledisko působnosti sociálního prostředí na sociální skupiny a naopak

Sociální prostředí se krom různých vzorců a norem chování vyznačuje též účinností z geografického hlediska. Účinky probíhají obousměrně – sociální prostředí působí na lokalitu a opačně, kdy společnost působí na strukturu lokality.

Gangy, či tlupy, nalézající se v určitých městských lokalitách, představují pro mládež náhradní řešení při uspokojování jejich nesplnitelné kolektivní potřeby. U gangů se jedná o primární skupiny, které jedinci nabízejí možnost účastnit se společenských akcí. Poskytují jedinci nové zkušenosti, napětí, prožitek, ale i šanci získat společenský statut. (Heřmanová, Wagner, 2004)

2.16 Skinheads

2.16.1 Vznik Skinheads

Se vznikem hnutí Skinheads jsou spojeny dějiny dvou zemí - **Velké Británie a Jamajky** (bývalé korunní kolonie).

50. LÉTA

V 50. letech se ve Velké Británii objevila odlišná kultura mladých lidí. Měli jiný styl oblékání než tomu bylo u běžné populace. Nosili dlouhé pláště a džínové kalhoty značky „Levi Strauss“. Říkalo se jim „**Teds**“ - **Teddy Boys** („emani“, „pásci“). Za svou hudební formu přijali rokenrol.

60.LÉTA

Na začátku 60.let se k Teds přidávají tzv. **Mods**. Ti měli na rozdíl od Teds nakrátko střižené vlasy. Nosili oblečení zn. „Ben Sherman“ či „Fred Perry“, kalhoty značky „Levi Strauss“ (převzali od Teds). Měli oblíbený poslech rockové hudby. Mods se dělili do dvou rozlišných skupin. První tzv. **módní Mods** (umělecká škola), která si zakládala na perfektním oblečení. Ti druzí byli tzv. **tvrdí Mods** (hard mods, gang mods).

Životní styl Teds a Mods vycházel z dělnické práce a byl symbolem odporu a nechuti vůči vládní instituci. Hrdě se hlásil k dělnické třídě, z které pocházel (střední vrstvy si zalíbily hlavně hnutí hippies). Hippies byli v té době tak oblíbení, že dokonce část Mods k nim přešla, leč tvrdé jádro hard Mods zůstalo i nadále věrno svému životnímu stylu.

O volném čase se bavili jízdou na motocyklech (scootery), pitím piva, fotbalem a tančením ve svých klubech na hudební styl soul. Nejvíce byli viditelní na stadiónech klubů Tottenham, Westham a Chelsea. Do nočních klubů a tančíren však na rozdíl od denního oblečení chodili pouze v drahých a perfektně střižených oblecích. Právě tančírny byly místem setkání obou skupin. Jediné, co je zde odlišovalo, byly jejich účesy.

V 60. letech mnoho Jamajčanů imigrovalo do Británie z důvodů otevření nových možností ekonomiky pro pracovní příležitosti. Jsou mezi nimi i „problémoví“ Rude Boys.

V Anglii tak vznikají první rozsáhlejší enklávy přistěhovalců. Rude Boys jsou charakteristický svým oblečením, argotem a především chováním, nespoutanými konvencemi či neúctou k autoritám. Právě těmito prvky upoutali pozornost britských tvrdých Mods, kteří byli těmito gangy až fascinováni. Na první pohled neslučitelné kulturní zázemí - jamajští imigranti a bílá dělnická mládež. Právě oni však zrodili subkulturu, která posléze přetrvala desetiletí – **Skinheads**.

V roce 1962 se Jamajka stala nezávislá na Velké Británii. Většina obyvatel však žila v chudobě. Právě v této situaci se na Jamajce rodí nová subkultura. Nezaměstnaná mládež bez možnosti vlastního uplatnění se organizuje ve skupinách a terorizuje jak obyvatele, tak i policii. Tito mladí lidé byli pro svou drzost nazýváni '**Rude Boys**' (drzí chlapíci). Zaujaly je nové pomalé písně, které vypovídaly o situaci na Jamajce. Tomuto hudebnímu stylu se říká ska. V této době byl často nazýván hudbou Rude Boys či Rock-Steady. Některé písně Rude Boys podporují, jiné odsuzují či je pouze vysvětlují. Rude Boys byli oblečeni ve stylu amerických gangsterů z třicátých let (např. Al Capone).

Rok 1969 byl zlatým věkem Skinheads, ze kterého zbyly jenom vzpomínky. George Marshall však nepřestával věřit a šířil, že dobré věci, ve které věří, dojdou do svého konce a kult skinheads se vrátí. Svět se jich nezbaví a jejich duch bude žít dál. (internet)

2.16.2 Vrcholné období hnutí Skinheads

Mezi zlaté roky hnutí Skinheads patří rok 1969 (často se používá výrazu Spirit of 69). Na prvním místě přívrženců tohoto hnutí byly rvačky lokálních gangů, společná zábava – tančení a bitky. Ale Skinheads, subkultura vzešlá z prostředí chudých mladých lidí, nebojovali jen mezi sebou (např. na fotbale). Měli i společné nepřátele - dlouhovlasé „špinavce“ hippies (vytýkali jim pokrytectví) a Pákistánce (brali jim práci). Byla to dost paradoxní situace, smíšené gangy černých a bílých bojovaly proti lidem, kteří jim brali zaměstnání a bydlení. Základy dnešního vnímání Skinheads a jejich xenofobie vycházejí z tzv. paki-bushing (mlácení Pákistánců). Rok 1969 byl zlatým věkem Skinheads, ze kterého zbyly jenom vzpomínky. (internet)

70. LÉTA

2.16.3 Úpadek a znovuobjevení

Hnutí již počátkem 70. let značně zesláblo. K oživení došlo až na konci desetiletí ve spojení s hnutím punk. Tehdy poklesla britská ekonomika na nejnižší bod od druhé světové války, což přineslo řadu sociálních problémů (např. nezaměstnanost). V této situaci vzniká unikátní provokativní punková subkultura, která je úzce spojená s novým hudebním výrazem. Punk se identifikoval s politickým obsahem reggae (díky odporu k britské konzervativní společnosti). Problém mezi punkery a skinheads nastal a spočíval v neshodě o britském království (punkeri byli proti, skinheads pro). V této době skinheads „sundávají i vlasy“, ve kterých nosili čitelný nápis Union Jack apod.

V polovině sedmdesátých let došlo k určitému zklidnění. Část mládeže se z nejrůznějších důvodů s hnutím rozešla. Některé uchvátila zbrusu nová „disco-móda“ sedmdesátých let, další skupina se sblížila s punkery a jiní se pokusili přiblížit životním stylem středním vrstvám, i když i nadále zůstávali dělníky.

V roce 1977 se vrátily vysoké boty a šle. Nenosily se obleky, objevilo se různé tetování (i na obličejí). Skins vzbuzovali dojem téměř uniformované armády.

Skins, kteří podporovali Teds, byli tradicionalisté. Obnovili se téměř přesně jako původní skins. Ti pronásledovali punky, jako by byli hippies střední třídy před deseti lety. Nenáviděli nové skins. V Londýně byly hospody jejichž klientela se skládala z původních skins ve věku nad 25 let a v nich nikdo z nových skinů nebyl tolerován.

80. LÉTA

K radikalizaci hnutí došlo k počátkem 80. let, v době nezaměstnanosti. V té době vznikl také jejich typický znak – vyholená hlava (nosili ji už dříve, ale neměla pro ně takový význam). U mnoha skinheads postupně došlo k odklonu od původních ideálů. K tomuto skutku přispělo významnou měrou to, že hnutí infiltrovali členové ultrapravicové organizace Národní fronta. To postupně vedlo ke vzniku ideologie **White power** (bílá síla), která se otevřeně hlásila k nacionálnímu socialismu. Toto heslo se postupně stalo typické pro skupiny neonacistického typu. I přes názorové rozdíly si skinheads dlouho

zachovali původní vnější znaky. Je potřebné si uvědomit, že ne každý příznivec hnutí skinheads je neofašistou či rasistou. Od jiných mládežnických hnutí či módních stylů se liší svou vysokou účelovostí. Oholená hlava zabraňuje při rvačce uchopení za vlasy. Totéž platí o oděvu. Hnutí Skinheads, jako takové, se objevilo ve vyspělých evropských státech počátkem právě 80. let minulého století. (internet)

2.16.4 Skinheads jako subkultura

Subkulturou nazýváme **skinheady** proto, že při svém vzniku neměli charakter politického hnutí. Jednalo se o dobový sociální protest dělnické mládeže z průmyslových aglomerací. Původní Skinheads, zprvu nazývaní také Boot Boys, se kromě typického zjevu (převzatého od Mods) vyznačovali hrdostí na svůj dělnický původ, patriotismem, puritánstvím, distancovali se od hippies, drog, intelektualismu a politiky. Cítili, že politici chtějí dělníky zneužít pouze ve svůj prospěch a nevěřili slibům ani zleva ani zprava. Řídili se heslem "Nenásleduj žádné vůdce".

Původně se tedy jednalo o nepolitické hnutí, kterému šlo především o odlišení se od "lepší" společnosti. Svou módou, proletářským šovinismem, patriotismem, zápallem pro pivo, box, fotbal a dalšími rysy, se Skinheads pokusili symbolicky znovu vytvořit tradiční anglickou dělnickou komunitu. Skinheadské skupiny neměly v té době rasistický či xenofobní charakter. Jejich problematičnost spočívala pouze v agresivitě, projevované častými výtržnostmi a rvačkami, často ve spojitosti s fotbalovými zápasy. (internet)

2.16.5 Šíření hnutí do světa

Počátkem osmdesátých let se hnutí Skinheads rozšiřuje i mimo Velkou Británii. Dominantními se stávají **Boneheads (Nazi skins a White Power Skins)**. Šíří se do Francie, Nizozemí, Belgie, Německa, Dánska, Itálie a Skandinávie. V Británii jsou napadáni zejména Pákistánci, v Německu Turci, ve Francii Arabové.

Ian Stuart v roce 1987 zakládá **Blood and Honour** (Krev a Čest, heslo Waffen SS). Jsou to nacistické organizace, hlásící se k odkazu Třetí říše, jež získávají významnou úlohu při sjednocování evropských neonacistů. Sídlo zakládají v Londýně. B a H přímo nepodporuje žádné oficiální politické uskupení, zaměřuje se hlavně na pořádání dobře tajených koncertů, vydávání desek, tisknutí triček, nášivek atd. Po smrti Iana Stuarda v roce 1993 přebírá hlavní kontrolu nad Blood and Honour radikálnější Vombat. Organizace B a H začíná působit celosvětově. Vzniká tak celoevropské společenství postavené na propojených ideových východiscích jako je neofašismus a neonacismus. Příznivci mají stejnou image. Neonacistické hnutí se šíří i do USA. Američtí White Power Skins zakládají organizaci **Hammer Skinheads**, která je úzce propojená s organizací **Ku – Klux – Klan**. Vznikají i další organizace jako například **American Nazi Party** nebo **W.A.R.** (White Aryan Resistance).

Jako protiváha ultrapravicových rasistických skinheads vznikají různé ideové platformy, ultralevicovou platformu zastupuje např. uskupení **RASH** (Red and Anarchist Skinheads), kteří se vymezili kolem kapely Redskins (propagující anarchismus či revoluční marxismus). Část nerasistických skinheads se objevuje i na hardcoreové scéně kolem kapel jako Agnostic Front nebo Warzone. V roce 1986 se v New Yorku vytvořili **SHARP** (Skinheads Against Racial Prejudice), kteří jsou silně apolitičtí. (internet)

2.16.6 Hudba

Oblíbenou hudbou bylo **ska** (pomalejší typ reggae) a **reggae**. Reggae však postupem doby prodělává jako hudební styl změny. Začíná se spojovat s rastafariánskou kulturou (Bob Marley), což byl mystický kult, založený na korunovaci Hailé Selassie za krále Etiopie.

Hudba **rastas** byla tzv. “**dub reggae**“ (trůn, kaluž, synchronizace) s těžkým, pomalým rytmem pro tanec. Námětem písní dub reggae bývá často například ganja (marihuana), což ale nebylo v záběru skinheads. Dub reggae nebylo tedy u skinheads vůbec oblíbené, protože ti propagací či požíváním drog opovrhovali. Skinheads najednou nemohou najít identitu se sociálním a náboženským zaměřením reggae, které se obrací stále více k Africe než k dělnické třídě. Skinheads opouštějí reggae rozčarování (protože

rastas vybízejí k harmonii a slušnému chování).

Styl Oi je založený na hard rockové a punk rockkové verzi jednoduchých, rytmických písní se sborovými refrény a patriotickými texty. I když jsou jejich texty nepolitické, dochází na jejich koncertech k ostrým střetům mezi punks a skins. (internet)

2.16.7 Hudební skupiny blízké k těmto ideám v ČR

K nejznámějším patří: Orlík, Bráník, Buldok, Valašská liga, Vlajka, Zášť 88 (8 - číslo písmene H, HH = Heil Hitler), Slovenská liga, Hlinkovy děti, White Police a další. (internet)

2.16.8 Móda a oblékání příslušníků hnutí Skinheads

Oděv se skládá z americké letecké bundy – bomberu, džín a martensek. Nepostradatelnou součástí je oholená hlava. Jak už bylo řečeno, i přes veliké názorové rozdíly, které ve skinheads můžeme vidět, si zachovali své původní znaky:

- MARTENSKY
 - boty, součást pracovního oděvu černých imigrantů
- BOMBER
 - americká letecká bunda
- DŽÍNY
 - dole ohrnuté
- OHOLENÁ HLAVA
 - znemožňuje při rvačce uchopení za vlasy
 - dala název tomuto hnutí, neboť „Skinheads“ znamená oholená hlava

Skinheads dále převzali od Mods styl oblékání - nosili značky **Fred Perry**, **Levi's**, či **Ben Sherman** a např. pracovní boty **Dr. Martens** či **Gladiátor**. Díky vyholené hlavě sami užívali „semišové hlavy“ nebo „buráci“. Ke konci roku 1969 si skinheads nechali

vlasý narůst asi na 4 milimetry - tzv. „Sued heads“, o něco později se délka vlasů ještě prodloužila, ale byli to pořád ti stejní lidé, pouze pokračovali v módním trendu, který se neustále vyvíjel dál. Většina skinheadů chodila oholena, občas se objevovaly kotlety. V roce 1971 se vlasý prodloužily téměř k límci. Platilo však heslo: „tradiční čistota a žádné zbytečné ozdoby.“

Objevuje se různé tetování (i na obličeji). Konečná podoba je však oholená hlava. Mezi oblíbené značky současných skinheads patří, krom výše jmenovaných ještě, Thor Steiner, Grassel, Lonsdale, Alfa, ale i sportovní značka Umbro. (internet)

2.16.9 Dělení a štěpení hnutí Skinheads

V 80. letech dochází k ještě razantnějšímu dělení a štěpení hnutí. Uvnitř této subkultury existuje několik hlavních směrů a skupin.

Tradiční Skinheads, kteří se hlásí k počátečním kořenům hnutí a navazují v této době na apolitické pojetí své subkultury.

Oi skins, protirasisticky orientovaní a nepolitictí, poslouchají muziku Oi, která se v době punku více obracela na dělnickou třídu.

Mezi své hlavní nepřátele řadí **Red Skins**, kteří se zformovali v Británii pod vlivem tvorby stejnojmenné hudební skupiny a patří k militantním frakcím levicových autonomů. Ze skinheadské tradice převzali vedle image, i kult hrdosti a nesmlouvavosti. Její členové se přiklonili buď přímo k autonomní scéně, nebo k méně radikálním Sharps. Od ostatních skinheads se odlišují tím, že část z nich nosí červené „bomberý“ a červené tkaničky (ultrapravicoví skinheads nosí bílé tkaničky, ale není to pravidlem). Na oblečení nosí často nášivky s antifašistickými symboly. S.H.A.R.P. Skinheads – (Skinheads Against Racial Prejudice, sharp = ostrý) vznikl v USA v roce 1986. Jedním z významných zakladatelů této skupiny byl muž jménem Roddy Modreno.

Nazi Skins, hippies. Scooter Skinheads se organizují v Rangers.

Charakteristika hlavních směrů hnutí Skinheads – filosofie, program, cíle, tiskoviny

Existují čtyři hlavní směry:

BOHEMIA HAMMER SKINS. (B. H. S.)

Oficiálně neexistuje, odhaduje se však, že má cca 500 – 800 členů ve věkovém průměru 20 – 25 let. Jedná se o konspirativní organizaci, které má povahu české pobočky nadnárodní organizace Hammer Skins, která vznikla v roce 1986 v USA. Jedna z mála nadnárodních organizací, která působící v různých částech světa.

Jejich ideologií je spojení jich jako ideálu nacionálního socialismu a boje za deset slov, která vystihují to, že musí chránit existenci jejich lidí a budoucnost bílých dětí. Musí bojovat o přežití a holou existenci bílé rasy. Jejich ideály jsou čisté a přímé jako jejich árijské srdce“ Hammer Skins nebudou mít nikdy nic společného s politickou stranou. Ideologické zaměření je jednoznačné – přihlášení se k historickému nacismu, xenofobii, militantismu, a to vše je spojeno vzýváním pohanských bohů keltské mytologie – boha Odina – „odinismus“. Označují se samy za „rytíře bílé rasy“ a svými postoji a názory se blíží k náboženské sektě. Jedná se o nejradikálnější hnutí skinheads založené na vůdcovském principu, ovšem nejedná se o princip jednoho vůdce, v čele stojí skupina vedoucích místních skupin.

Symbolem: jsou zkřížená kladiva (Hammer) jakožto symbol bílé dělnické třídy, ale také jako symbol síly, se kterou je potřebné se postavit proti stávajícímu systému.

Program: v čele stojí skupina vedoucích místních skupin. Program vystihuje tu skutečnost, že není tak jednoduché stát se jedním z nich, ale můžeš to téměř každý. Ke vstupu je potřeba koupit si jejich nášivku, která se prodává na koncertech a ukázat svou věrnost bílé rase, ukázat svou hrdost a nenávisť k sionismu.

Jsou přesně vojensky organizováni, při výběru nových členů přísná kritéria přijetí. Vůdci a základní osobnosti B. H. S. užívají titul „Activist“, kterých je velmi omezený počet ⇒ právě tito vybírají podle přísných hledisek z řad sympatizantů členy „Support Group“ (podpůrné skupiny). Členové této skupiny pak během zkušebního období (může být i několik let) musí obstát v různých zkouškách, včetně v konfrontaci se „Zákoníkem cti Hammer skins“, který obsahuje dvacet základních povinností a zákazů, jako např.

- ⇒ Nepoužívej drogy.
- ⇒ Snaž se legálně získat zbraň a nauč se s ní zacházet.
- ⇒ Pracuj na své fyzické kondici.
- ⇒ Mluv co nejméně.

- ⇒ Bud' ostražitý.
- ⇒ Důsledně prověřuj nové členy.
- ⇒ Neříkej nic, jsi-li konfrontován se zákonem.
- ⇒ a další ...

Přijímání členů v praxi probíhá tak, že zpravidla učeň nebo student obdrží leták, ve kterém je zván na koncert BHS ⇒ po příchodu na tuto akci není bezprostředně kontaktován, ale bedlivě pozorován, zda je dostatečně radikální, zda nekonzumuje v přílišné míře alkohol (za alkohol však není považováno pivo, které se stalo „kultovním nápojem“), jak má vypracované tělo, zda hajluje a co všechno je během koncertu schopen udělat. V následujícím dvou až tříletém zkušebním období musí obstát při dodržování uvedeného Zákoníku cti Hammer Skins. Členové podpůrné skupiny mají šanci stát se za čas aktivisty hnutí.

BLOOD AND HONOUR (BaH)

V překladu znamená „Krev a čest“. Hnutí vzniklo v počátku osmdesátých let ve Velké Británii a otevřeně se přihlásilo k myšlence národního socialismu.

Ideologie: je totožná s B.H.S. a rozdíly mezi nimi jsou opravdu nepatrné (BaH se otevřeně hlásí k německému nacismu, kdežto BaH krom neonacistických idejí čerpají částečně i z Ku-klux-klanu, což je americké, rasově orientované hnutí).

WHITE ARIAN RESISTENCE (W. A. R.)

V překladu znamená „Bílý árijský odpor“. Je to mezinárodní extrémistická organizace v jejichž dokumentech se setkáváme s otevřenými rasovými názory.

Ideologie: opět velmi blízká B.H.S a BaH.

Toto ultrapravicové hnutí lze stručně charakterizovat jako neonacisticky, fašisticky a nacionalisticky orientované skiny, kteří jsou zastoupeny všemi proudy. Fašistický proud se inspiruje Mussolinim a generálem Gajdou. Nacionalistické organizace akcentují ideu státu, v němž prosazují zákon a odmítají antisemitismus. Mnozí příslušníci těchto hnutí se vzdávají svých vnějších znaků a sdružují se v registrovaných občanských organizacích.

SKINHEADS AGAINST RACIAL PREJUDICE (S. H. A. R. P.)

V překladu znamená „Skinheads proti rasovým předsudkům“. Mezi typické projevy tohoto hnutí patří vystupování proti fašismu a rasovému nátlaku, jsou tedy protirasisticky orientovaní a nepolitičtí. Zdůrazňují ve svých postojích antirasismus a antifašismus. Vystupují proti útisku jakýchkoli menšin. Občas navazují užší vztahy se stoupenci anarchistických a autonomních myšlenek, což se projevuje třeba i účastí na protifašistických demonstracích. Hnutí vzniklo v osmdesátých letech minulého století v USA, do Evropy proniklo o pár let později, a to prostřednictvím hudební skupiny neofašistických skinheadů Oppressed (následně ovlivnila další hudební skupiny v Evropě, zejména v Německu). V Evropě je hodnoceno jako nejsilnější frakce skinů ve světě. Do ČR proniklo počátkem devadesátých let, i zde ovlivnily nynější skins. Vytvořily se tak dva názorově a ideologicky odlišné silné proudy ve skins (jeden reprezentoval zejména B.H.S. a ten druhý byl reprezentován jediným zástupcem SHARPS).

Hudba: styl ska, někteří i Oi

Ideologie: boj proti rozmachu rasismu a fašismu v samotném hnutí skinheads. Vyjadřují ostrý antagonistický protiklad všem rasově a fašisticky radikálním směrům hnutí skinheads. Dalším znakem jsou myšlenky tzv. „skins and punks unity“, což jsou myšlenky mírového stavu mezi stoupenci Punk a fašizujícími skins (obě hnutí totiž vedou „nevyhlášenou válku“). Z důvodů odlišné ideologie se SHARPS stává objektem útoků BHS a dalších radikálních frakcí skins. U nás: existuje od roku 1995. Základním postojem a ideologií je odmítání rasové nenávisti, rasové výlučnosti, odmítání fašizujících tendencí v hnutí skins jako takových.

RED SKINS

Hnutí, které u nás existuje od roku 1995. Zpočátku nevyvíjelo činnost na určitou minoritu, rasově orientovaný trend se začal projevovat až v první polovině devadesátých let. Vše se dělo prostřednictvím tzv. „Kališníků“, kteří byli inspirováni Ku-klux-klanem. Masový nárůst v hnutí skinheads se zvýšil až po roce 1990, kdy se u nás v plné nahotě ukázaly sociální problémy a jevy do té doby potlačované. Prezentovali se jako „očistná hnutí“, která měla za úkol „očistit“ společnost od parazitních, minoritních a zejména barvou pleti odlišných (cizinci, Rómové aj.) občanů.

Ideologie: dominující je ideologie blízká fašistické, pod vlivem jmenovaných „fašistických tradic“ a přebírá nový název neonacismus. (Chmelík, 2000)

3 PRAKTICKÁ ČÁST

3.1 Cíl praktické části a účel průzkumu

Cílem praktické části bakalářské práce je zjištění vztahů jedinců v adolescentním věku k hnutí Skinheads, čehož se pokusíme dosáhnout použitím metod rozhovoru a kazuistikou s příslušníky hnutí Skinheads.

K následující práci jsme stanovili tyto problémy:

1. Jaká byla příčina, která vedla jedince ke vstupu do extremistického hnutí?
2. Jak hodnotí jedinci své dřívější působení v extremistické skupině, konkrétně v hnutí Skinheads?
3. Jak vidí své tehdejší působení ve hnutí Skinheads s několikaletým časovým odstupem?

3.2 Předpoklady

Provedený průzkum nám měl pomoci potvrdit či vyvrátit tyto předpoklady:

1. Lze předpokládat, že příčiny vstupu do extremistické skupiny Skinheads byly tyto: životní nezkušenost, lákavá seberealizace, nedostačující uspokojování citové potřeby v rodině.
2. Lze předpokládat, že v období adolescence shledávali jedinci své působení ve hnutí Skinheads jako nedílnou součást jejich života.
3. Lze předpokládat, že v současné době vidí své tehdejší působení v hnutí Skinheads jako výsledek psychických změn v období dospívání.

3.3 Použité metody

3.3.1 Rozhovor

„Jedná se o metodu, která se používá v mnoha vědních oborech – v psychologii, sociologii, medicíně, žurnalistice a dalších.

Nejčastěji se touto zjišťují názory, postoje, zájmy, ale i přání, obavy, konflikty, problémy osobnosti. Kladem je bezprostřední styk tazatele a tázaného. Hodnota rozhovoru závisí na dovednostech tazatele a na jeho zkušenostech s touto metodou, na introspektivní schopnosti subjektu vnímat sebe sama, správně své projevy interpretovat a na ochotě vypovídat (postoj k rozhovoru).

Podle počtu osob, které se rozhovoru účastní rozlišujeme rozhovor:

- a) **skupinový (beseda)**
- b) **individuální**

Podle způsobu, jakým je rozhovor veden, rozlišujeme různé techniky rozhovoru, jako např.:

1) nedirektivní techniky rozhovoru:

Typickým představitelem preferující tuto techniku je **C. G. Rogers**. Vychází z předpokladu, že pohled člověka na jeho vlastní problémy je nejvhodnějším základem pro jejich pochopení a rozbor.

Vymezme jeho **základní principy** stručně v několika bodech:

- a) terapeut se snaží vždy navodit atmosféru důvěry, vřelosti a empatie (vcítění), která napomáhá otevřenému sebeprojevování klienta
- b) terapeut je autentický – opravdový, s upřímným zájmem o klienta a současně může projevovat své pocity
- c) terapeut akceptuje pacienta takového, jaký je a bezpodmíněně ho přijímá
- d) terapeut neudílí rady, nehodnotí

Rogers se pokusil přenést tyto nedirektivní postupy z klinické a poradenské praxe i do pedagogické oblasti a označil je termínem „**na studenta nebo žáka zaměřené postupy**“.

Ve vztahu učitel – žák chápeme tuto skutečnost vzájemným pochopením a respektováním se v duchu humanistické psychologie, novou formu partnerského vztahu ve výchově založenou na vzájemné důvěře, účasti žáků (studentů) na rozhodování, zaměřenou více na utváření osobnosti než na rozvíjení znalostí. Učitel nezaujímá řídicí pozici a žák si do značné míry sám na základě vlastní odpovědnosti a iniciativy organizuje proces učení. To vše jistě vnáší do pedagogického procesu mnoho pozitivního, ale na druhou stranu určitým způsobem ohrožuje pojetí „tradičního“ učitele zejména ve smyslu vzdání se autority jako moci.

2) Direktivní techniky rozhovoru:

V této technice rozhovoru je povoleno udílení rad, kladení otázek, hodnocení, popř. uklidňování klienta. Rada, kterou poskytneme, nemusí být však vždy přijata. Nachází se zde určité riziko, že člověk nebude schopen nést za určitá rozhodnutí odpovědnost. Terapeut je tedy v tomto vztahu aktivní, zatímco klient je stavěn do pozice pasivní.

Forma rozhovoru:

- a) **volný:** spontánní výpověď tázané osoby
- b) **řízený:** (nejčastěji plně nebo částečně standardizovaný) označovaný jako interview (vyžaduje předběžnou přípravu – volbu otázek, jejich sled atd.)

Rozlišujeme otázky:

- a) **přímé:** míří přímo k problému
- b) **nepřímé:** vedoucí k cíli oklikou (zejména u prožitků a postojů, o kterých není příjemné a snadné subjektu vypovídat)

Snažíme se, abychom nekladli otázky sugestivně.

Záznam rozhovoru:

Nevhodně volený způsob registrace může poznatky získané rozhovorem znehodnotit a negativně ovlivnit vztah mezi tazatelem a tázaným.

Možnosti registrace:

- a) písemný zápis: užívá se nejčastěji, důležité je rozhodnutí, zda bude zápis prováděn současně při vedení rozhovoru nebo ex post
- b) použití magnetofonů, diktafonů nebo videozáznamu: tázaný by měl s touto formou předem souhlasit a být na ni vhodně připraven, zásada důvěrnosti musí být přitom vždy důsledně respektována

Části rozhovoru:

- a) **úvodní** – slouží k navození přátelské atmosféry a kontaktu, rozhovor by měl začínat obecnými otázkami
- b) **hlavní** – zaměření na konkrétní problém
- c) **závěrečná** – mělo by dojít k racionální analýze sdělení

Náplň jednotlivých částí se určuje podle cíle rozhovoru, rozlišujeme např. rozhovor poradenský, diagnostický, anamnestický, výzkumný apod.“ (Švingalová, 2002, s. 31 - 33)

3.3.2 Kazuistika

„Neboli případová studie (studium jednotlivého případu a jeho popis) slouží k lepšímu pochopení a ilustraci určitého případu. Kazuistika může být získána kombinací několika metod najednou (např. anamnézy, pozorování, rozhovoru).

Vykresluje případy jak atypické, hraniční, unikátní, tak i zcela typické, s charakteristickými rysy.

Aby plnila kazuistika svůj účel, měla by být stručná, výstižná, může být však krátká i dlouhá.

Kazuistika zaujímá zvláštní postavení mezi metodami. Je nepostradatelná nejen v psychologii, ale i v dalších vědních oborech jako je medicína, pedagogika aj.“ (Švingalová, 2002, s. 40)

3.4 Popis zkoumaného vzorku

Pro naší bakalářskou práci byl vybrán zkoumaný vzorek, který je zastoupený třemi příslušníky hnutí Skinheads. Jedná se o muže ve věku 27 let. Všichni tři vyrůstali na malém okresním městě v Litoměřicích, kde každý z nich navštěvoval základní školu. Všechny tři zastoupené spojovalo tehdejší přátelství, které je provázelo i při vstupu do hnutí Skinheads.

Všichni tři dotazovaní byli osloveni osobně a ochotně svolili ke spolupráci. Díky naší společné známosti z doby, kdy jsme chodili ještě na základní školu, bylo navazování kontaktu jednodušší a vedlo ke vstřícnější komunikaci během průzkumu. Z důvodu zachování anonymity všech tří respondentů byly jejich iniciály použité v bakalářské práci smyšlené.

3.5 Popis vlastního průzkumu - jeho organizace, podmínky, průběh, obtíže

Předvýzkum nebylo nutné provádět. Průzkum probíhal v časovém období od začátku ledna 2007 do konce ledna 2007. V průběhu roku 2006 bylo nejprve nutné oslovit tři respondenty, kteří byli požádáni o spolupráci na naší bakalářské práci. Jednalo se o tři žáky, které spojovalo tehdejší přátelství, jež je provázelo i při vstupu do hnutí Skinheads. Byla jim vysvětlena podstata a cíl průzkumu. Všichni tři postupně vyjádřili souhlas a přislíbili svou účast na průzkumu.

V lednu 2007 byl postupně proveden průzkum. Nejprve bylo nutné si předem vypracovat okruhy otázek, na které uvedení respondenti z řad hnutí Skinheads později odpovídali. Pak byla s každým z nich zvlášť domluvena schůzka, při které byl proveden průzkum. Schůzka se odehrávala u každého dotazovaného doma, neboť se jim v domácím prostředí jistě lépe o dané problematice hovořilo. Během rozhovorů s každým respondentem byl používán diktafon. Okruhy otázek, na které respondenti odpovídali, jsou uvedeny v příloze bakalářské práce číslo 1.

S každým respondentem bylo hovořeno cca 3 hodiny. Žádné závažné obtíže během rozhovorů zaznamenány nebyly. Z rozhovorů však vyplývalo, že se jim o některých problémech spojených s rodinami nemluvílo zrovna nejlépe.

3.6 Získaná data a jejich interpretace

V praktické části bakalářské práce byly použity tyto dvě metody: rozhovor a anamnéza (osobní a rodinná). Použití těchto metod mělo za cíl zjištění příčiny vstupu adolescentů do extremistického hnutí Skinheads, jejich působení v tomto hnutí a vztah jedinců v adolescentním věku k hnutí Skinheads. Při vypracování osobní a rodinné anamnézy bylo čerpáno z přímého a osobního kontaktu s pozorovanými osobami.

3.6.1 Kazuistika číslo 1

Definování případu

Mladému muži J. Č. je v současné době 27 let. Bydlí v Litoměřicích v panelovém domě se svou přítelkyní a tříletým dítětem. Od počátku školní docházky měl potíže s plněním školních povinností, nesoustředěností během vyučování a negativní projevy chování. S těmito potížemi se potýkal bez odborné pomoci až do čtvrté třídy základní školy, kdy došlo ke změně jeho třídní učitelky. Ta doporučila jeho matce, aby s J. Č. navštívila Pedagogicko-psychologickou poradnu v Litoměřicích. V současné době pracuje jako dělník ve stavební firmě v Litoměřicích. Od svých patnácti let až do devatenácti let byl příslušníkem hnutí Skinheads.

Užité metody

Forma rozhovoru byla zvolena volná, charakterizovaná spontánními výpověďmi tázané osoby. Díky nečekané vstřícnosti tázané osoby nemusela být použita forma řízeného rozhovoru, nýbrž jsme zvolili formu rozhovoru, která se víceméně podobala konverzaci. To bylo zřejmě způsobeno naší známostí ze základní školy. Rozhovor byl pouze usměrňován k příslušným tématům, aby nebyl pojatý příliš široce.

Nejprve bylo nutné připravit stěžejní okruhy otázek, které byly dotazovanému později kladeny. Poté byl pozorované osobě vysvětlen záměr a cíl bakalářské práce. Sám dotazovaný ochotně začal místo rozhovoru vyprávět svůj životní příběh. Byly mu pokládány jen doplňující otázky, na které také ochotně odpověděl. Jednotlivé prvky

z vyprávění byly použity v rodinné a osobní anamnéze.

Cílem rozhovoru bylo zjistit názory, postoje, zájmy, ale i přání, obavy, konflikty a problémy osobnosti. Rozhovor probíhal v domácím prostředí jeho bytu.

Z rozhovoru s J. Č. vyplynulo, že má dostačující materiální zázemí, se špatnými vzory sociálních rolí (matka, otec). V současné době pracuje ve stavební firmě v Litoměřicích jako dělník.

Tematické celky, které nás v souvislosti s J. Č. zajímaly:

- 1) Dětství
- 2) Rodina
- 3) Rodinné vztahy
- 4) Vzdělání
- 5) Počátky jeho vztahu ke hnutí Skinheads
- 6) Jeho nynější stav a vztah k hnutí Skinheads
- 7) Zaměstnání

Rodinná anamnéza

Rodina J. Č. je neúplná. Když mu bylo tři a půl roku, jeho rodiče se rozvedli. Oba mají středoškolské vzdělání. Matka je zaměstnána jako zdravotní sestra a otec pracuje v oboru zahraniční dopravy. Za připomenutí stojí, že ve škole měl obdobné potíže jako jeho syn. J. Č. má dvě starší sestry, třicetiletou A. Č. a devětadvacetiletou I. Č. Obě mají středoškolské vzdělání. Vztahy mezi sourozenci jsou navzdory nelichotivému rodinnému zázemí harmonické.

Všechny tři děti byly v péči matky a otec je navštěvoval dle možností. Matka si po rozvodu našla druha, se kterým žila v harmonickém vztahu a bez větších potíží. Děti vyrůstali s matkou i s jejím druhem ve společné domácnosti.

J. Č. se vyučil automechanikem, ale touto prací se neživil. Po závěrečných zkouškách na Středním odborném učilišti v Lovosicích nastoupil základní vojenskou službu v Litoměřicích a pak byl několik měsíců bez zaměstnání. Vystřídal různá pracovní místa a v současné době je zaměstnán ve stavební firmě v Litoměřicích.

V současnosti žije J. Č. v panelovém domě v Litoměřicích se svou přítelkyní a jedním vlastním dítětem. Od svých patnácti let patří mezi příslušníky hnutí Skinheads, ale dle jeho vyjádření již není tolik radikálním příznivcem, jako tomu bylo v jeho patnácti letech a několik let poté.

Osobní anamnéza

J. Č. je narozen 20. ledna 1980, národnost česká, státní příslušnost ČR. Pochází ze třetího těhotenství, které bylo neplánované. Matka zprvu rozvažovala, zda si dítě ponechat či ne. Nakonec se však rozhodla si dítě nechat a dále o svém rozhodnutí nepochybovala. Těhotenství probíhalo v klidné atmosféře, finanční situace byla uspokojivá, matka i plod bez zdravotních komplikací. Podrobnější údaje o těhotenství, porodu a novorozeneckém období nebyly získány, stejně tak i informace o neuropsychickém vývoji.

J. Č. je vyšší postavy, štíhlý, s vadným držením zad (zvýšená hrudní kyfóza – kulatá záda). Působí starším dojmem, a to zejména díky prořídłym vlasům a vysokému čelu. Okolím bývá hodnocen jako vznětlivý a agresivní.

Mateřská škola

Do mateřské školy nastoupil ve věku čtyř let. Adaptace na kolektiv proběhla bez obtíží. Byl velmi snaživý, šikovný a v kolektivu oblíbené dítě. Požadavky mateřské školy zvládal bez větších problémů. Potíže se stravováním se nevyskytovaly. Povinnou školní docházku nastoupil bez odkladu ve věku šesti let.

Základní škola

Povinnou školní docházku začal plnit v září roku 1986 na základní škole v Litoměřicích. I přes slabší studijní výsledky nemusel opakovat žádnou třídu. Během docházky na základní škole mu byla v pedagogicko-psychologické poradně zjištěna dysgrafie (porucha psaní).

Střední odborné učiliště

Po zdárném ukončení 8. třídy základní školy absolvoval tříleté střední odborné učiliště v Lovosicích, obor automechanik. Tento studijní obor si zvolil, neboť oprava auto byla jeho koníčkem. Střední odborné učiliště absolvoval s velkými problémy a jen díky spontánní zálibě v autech školu úspěšně dokončil.

Počátky jeho vztahu hnutí Skinheads

Jak bylo již uvedeno, J. Č. patřil na základní škole mezi chlapce, kteří rádi poslouchali hudební skupinu Orlík. Právě poslechem této hudební skupiny začal sympatizovat s hnutím Skinheads. Začal se o toto hnutí zajímat. Poté se rozhodl ostříhat si hlavu dohola a začal se oblékat ve stylu, který toto hnutí preferuje. Později začal jezdit na různé srazy tohoto hnutí a jak vyplynulo z rozhovoru, našel si tím novou náplň svého života.

Když mu bylo 18 let, našel si dívku, do které se zamiloval. Dívka byla jako on z Litoměřic, ale rozhodně nepatřila mezi příznivce Skinheads ani jiných extrémisticky zaměřených hnutí. J. Č. začal řešit problém, který spočíval v antipatii jeho přítelkyně k příslušníkům hnutí Skinheads. Tato situace vedla až k tzv. ultimátu vydaném jeho přítelkyní, které spočívalo ve výběru mezi ní a hnutím Skinheads. Vzhledem k tomu, že nepatřil mezi ty nejortodoxnější příznivce a uvedenou dívku miloval, rozhodl se, že pomalu z uvedeného hnutí vystoupí. S touto dívkou má vztah dodnes, společně vychovávají vlastní dítě a uvažují o svatbě.

Z rozhovoru v J. Č. vyplynulo, že i když J. Č. již v současnosti není příslušníkem hnutí Skinheads, tak v srdci jím ale stále zůstává.

3.6.2 Kazuistika číslo 2

Definování případu

Mladému muži J. S. je v současné době 27 let. Bydlí v Litoměřicích v panelovém domě se svou přítelkyní. Dosud nemají žádné děti a v současné době o nich ani neuvažují. Od počátku školní docházky se u něho neprojevovaly žádné specifické vývojové poruchy učení. Musel se vyrovnat s úmrtím vlastního otce. V současné době pracuje jako číšník v restauraci v Litoměřicích. Od svých patnácti let byl příslušníkem hnutí Skinheads.

Užití metody

I v tomto případě byla zvolena volná forma rozhovoru, charakterizovaná spontánní výpovědí tázané osoby. Díky nečekané vstřícnosti tázané osoby nemusela být použita forma řízeného rozhovoru, nýbrž jsme zvolili volnou formu rozhovoru, která se víceméně podobala konverzaci. Rozhovor byl pouze usměrňován k příslušným tématům.

I zde bylo nejprve nutné připravit stěžejní okruhy otázek, které byly dotazovanému později kladeny. Poté byl pozorované osobě vysvětlen záměr a cíl bakalářské práce. Sám dotazovaný ochotně začal místo rozhovoru vyprávět svůj životní příběh. Byly mu pokládány jen doplňující otázky, na které také ochotně odpověděl. Jednotlivé prvky z vyprávění byly použity v rodinné a osobní anamnéze.

Cílem rozhovoru bylo zjistit názory, postoje, zájmy, ale i přání, obavy, konflikty a problémy osobnosti.

Rozhovor probíhal v domácím prostředí jeho vlastního bytu.

Z rozhovoru vyplynulo, že J. S. má dostačující sociální zázemí, ale nemá dobrý vzor sociálních rolí, neboť od svých šesti let nemá otce. V současné době pracuje v restauraci v Litoměřicích jako číšník.

Tematické celky, které nás v souvislosti s J. S. zajímaly:

- 1) Dětství
- 2) Rodina
- 3) Rodinné vztahy
- 4) Vzdělání
- 5) Počátky jeho vztahu ke hnutí Skinheads
- 6) Jeho nynější stav a vztah k hnutí Skinheads
- 7) Zaměstnání

Rodinná anamnéza

Rodina J. S. je neúplná. Když bylo J. S. šest let, tragicky mu zemřel vlastní otec a matka si již nového životního partnera nenašla. Jeho otec měl středoškolské vzdělání. Matka je vyučena prodavačkou, čímž se živí i v současnosti.

J. S. má dva sourozence. Jednatřicetiletého brata I. S., který je vyučen automechanikem a pětadvacetiletou sestru K. S., která má středoškolské vzdělání. Vztahy mezi nimi jsou harmonické.

J. S. se vyučil kuchařem - číšníkem a u této profese zůstal. Po závěrečných zkouškách na Středním odborném učilišti v Litoměřicích nastoupil základní vojenskou službu v Litoměřicích. Poté byl několik měsíců bez zaměstnání. Vystřídal různá pracovní místa v oboru, ve kterém se vyučil a v současné době pracuje v restauraci v Litoměřicích jako číšník.

V současné době žije J. S. v panelovém domě v Litoměřicích se svou přítelkyní. Od svých patnácti let patří mezi příslušníky hnutí Skinheads, ale dle jeho vyjádření již také není tolik radikálním příznivcem tohoto hnutí, jako tomu bylo v jeho patnácti letech a několik let poté.

Osobní anamnéza

J. S. je narozen 15. května 1980, národnost česká, státní příslušnost ČR. J. S. je ze druhého těhotenství, které bylo plánované. Těhotenství probíhalo v klidné atmosféře, finanční situace byla uspokojivá, matka i plod byli bez zdravotních komplikací. Podrobnější údaje o těhotenství, porodu, novorozeneckém období a neuropsychickém vývoji nebyly získány.

J. S. je vyšší postavy, štíhlý, vypracované sportovní postavy. Působí drsným dojmem a to zejména díky oholené hlavě a jizvě pod levým okem. Jeho chování působí klidným dojmem.

Mateřská škola

Do mateřské školy nastoupil ve věku čtyř let. Adaptace na kolektiv proběhla bez obtíží. Byl velmi snaživý, šikovný a v kolektivu oblíbené dítě. Požadavky mateřské školy zvládal bez větších problémů, pouze po obědě nechtěl spát. Zásadní potíže se stravováním nebyly. Povinnou školní docházku nastoupil bez odkladu ve věku šesti let.

Základní škola

Povinnou školní docházku začal plnit v září roku 1986 na základní škole v Litoměřicích. Studijní výsledky měl dobré a s učením neměl závažnější problémy.

Střední odborné učiliště

Po zdárném ukončení 8. třídy základní školy absolvoval tříleté střední odborné učiliště také v Litoměřicích, obor kuchař - číšník. Tento obor si zvolil, neboť vaření bylo jeho koníčkem. Střední odborné učiliště absolvoval bez větších problémů.

Počátky jeho vztahu hnutí Skinheads

Jak bylo již uvedeno, J. S. patřil na základní škole mezi chlapce, kteří rádi poslouchali hudební skupinu Orlík. Právě posloucháním této hudební skupiny začal sympatizovat s hnutím Skinheads. Začal se zajímat o toto hnutí a rozhodl se nechat si ostříhat hlavu dohola. Začal se oblékat ve stylu, který toto hnutí preferuje. Později začal jezdit na různé srazy tohoto hnutí a jak vyplynulo z rozhovoru, začalo se mu to líbit, protože jak sám uvedl, našel si novou náplň svého života.

Když mu bylo 18 let, našel si dívku, do které se zamiloval. Dívka byla také z Litoměřic a sympatizovala s hnutím Skinheads ve stejné míře jako on sám. Společně jezdili na jejich srazy. Jak vyplynulo z rozhovoru, v té době neplánovali svou další budoucnost. Žili tzv. ze dne na den a nepřipouštěli si žádné problémy. V té době žil každý z nich v bytě svých rodičů. Po dvou letech se rozešli a jeho bývalá přítelkyně začala žít jiným životem než doposud. Nechala si dorůst vlasy a celkově změnila svou vizáž i smýšlení. Po několika měsících se znovu potkali a obnovili svůj dřívější vztah. Mezitím J. S. začal řešit problém, který spočíval v tom, že se již plně neztotožňoval s názory a ideologií hnutí Skinheads. To vedlo k vystoupení z tohoto hnutí vystoupil. S uvedenou dívkou chodí dodnes a žijí spolu v podnájmu v panelového domu v Litoměřicích.

Z rozhovoru v J. S. vyplynulo, že v současné době již k tomuto hnutí nemá téměř žádný vztah a své tehdejší působení v hnutí Skinheads vidí jako mladistvou nerozvážnost.

3.6.3 Kazuistika číslo 3

Definování případu

Mladému muži M. P. je v současné době 27 let. Bydlí v Litoměřicích společně se svými rodiči. Dosud nemá žádné děti, ani stálou přítelkyni. Od počátku školní docházky se u něho projevovaly specifické vývojové poruchy učení. Jedná se o „jedináčka“. V současné době je nezaměstnaný a je vedený na úřadu práce v Litoměřicích. Od svých patnácti let byl příslušníkem hnutí Skinheads.

Užité metody

Jako forma rozhovoru byl i v tomto případě zvolen rozhovor volný, charakterizovaný spontánní výpovědí tázané osoby. Nečekanou vstřícností tázané osoby, což bylo zřejmě způsobeno naší známostí ze základní školy, nemusela být použita forma řízeného rozhovoru, nýbrž jsme zvolili volnou formu rozhovoru, která se víceméně podobala konverzaci. Rozhovor byl pouze usměrňován k příslušným tématům.

Nejprve bylo nutné připravit stěžejní okruhy otázek, které byly dotazovanému později kladeny. Poté byl pozorované osobě vysvětlen záměr a cíl naší bakalářské práce. Sám dotazovaný ochotně začal místo rozhovoru vyprávět svůj životní příběh. Byly mu pokládány jen doplňující otázky, na které také ochotně odpověděl. Jednotlivé prvky z vyprávění byly použity v rodinné a osobní anamnéze.

Cílem rozhovoru bylo zjistit názory, postoje, zájmy, ale i přání, obavy, konflikty a problémy osobnosti pozorovaného.

Rozhovor probíhal v jeho domácím prostředí.

Z rozhovoru vyplynulo, že M. P. má dostačující sociální zázemí, ale zaměstnán již delší dobu není. Je veden na úřadu práce v Litoměřicích.

Tématické celky, které nás v souvislosti s M. P. zajímaly:

- 1) Dětství
- 2) Rodina
- 3) Rodinné vztahy
- 4) Vzdělání

- 5) Počátky jeho vztahu ke hnutí Skinheads
- 6) Jeho nynější stav a vztah k hnutí Skinheads
- 7) Zaměstnání

Rodinná anamnéza

Rodina M. P. je úplná. Otec má vysokoškolské vzdělání a matka je vyučena kadeřnicí. Otec byl často na služebních cestách a na výchovu svého syna neměl tedy moc času a tak výchova jejich syna M. P. byla na matce. Jeho matka byla a je zaměstnána jako kadeřnice.

M. P. se vyučil zedníkem, ale u této profese dlouho nezůstal. Po závěrečných zkouškách na Středním odborném učilišti v Litoměřicích nastoupil základní vojenskou službu v Litoměřicích. Poté nastoupil do stavební firmy jako zedník, kde byl po několika měsících z důvodu častých neopodstatněných absencí ze zaměstnání propuštěn. Následovalo několik měsíců bez zaměstnání. Pak vystřídal různá zaměstnání, ale v současné době je veden na úřadu práce v Litoměřicích.

V současné době žije M. P. v bytě se svými rodiči v Litoměřicích. Od svých patnácti let patří mezi příslušníky hnutí Skinheads, ale na rozdíl od předešlých pozorovaných osob je stále jeho členem.

Osobní anamnéza

M. P. je narozen 10. února 1980, národnost česká, státní příslušnost ČR. M. P. je z prvního těhotenství, které bylo plánované. Těhotenství matky probíhalo v klidné atmosféře, finanční situace byla uspokojivá, matka i plod bez zdravotních komplikací. Podrobnější údaje o těhotenství, porodu a novorozeneckém období nebyly získány a stejně tak i k neuropsychickému vývoji.

M. P. je štíhlé středně vysoké postavy, štíhlý a vyloženě sportovního typu. Celkovým vzhledem působí jako člověk, kterému je řada věcí lhostejných a než aby se postavil na vlastní nohy, žije raději se svými rodiči, u kterých mu podle něj nic neschází. Má samozřejmě oholenou hlavu a chodí oblečen ve stylu Skinheads. Preferuje značku Lonsdale. Jeho chování je klidné.

Mateřská škola

Do mateřské školy nastoupil ve věku čtyř let, docházku měl pravidelnou. Adaptace na kolektiv proběhla bez obtíží. Neodmítal spát a jinak negativně se neprojevoval. Odloženou povinnou školní docházku neměl.

Základní škola

Povinnou školní docházku začal plnit v září roku 1986 na základní škole v Litoměřicích. Studijní výsledky měl dobré a s učením neměl závažnější problémy.

Střední odborné učiliště

Po zdárném ukončení 8. třídy základní školy v Litoměřicích absolvoval tříleté střední odborné učiliště také v Litoměřicích, obor zedník. Tento obor si zvolil, neboť si myslel, že si bude moci vydělat spoustu peněz na tzv. „melouších“. Střední odborné učiliště absolvoval bez větších problémů.

Počátky jeho vztahu hnutí Skinheads

Jak bylo již uvedeno, M. P. patřil na základní škole mezi ty chlapce, kteří rádi poslouchali hudební skupinu Orlík. Právě posloucháním této muziky začal sympatizovat s hnutím Skinheads. Také se začal více zajímat o toto hnutí, nechal si ostříhat hlavu dohola a začal se oblékat ve stylu, který toto hnutí preferuje. Později začal jezdit na různé srazy tohoto hnutí a jak vyplynulo z rozhovoru, začalo se mu to líbit, protože, jak sám uvedl, našel si tak novou náplň svého života.

Na rozdíl od předešlých pozorovaných osob mu věrnost k tomuto extremistickému hnutí vydržela a je stále jeho členem.

3.7 Interpretace a analýza předpokladů s diskusí

Cílem naší bakalářské práce bylo zjištění vztahů jedinců v adolescentním věku k hnutí Skinheads, čehož jsme se pokusili dosáhnout použitím metod rozhovoru a kazuistikou s příslušníky hnutí Skinheads. Předpoklady byly stanoveny takto:

Předpoklad číslo 1

V případě tohoto předpokladu jsme zjišťovali, **jaká byla příčina, která vedla jedince ke vstupu do extremistického hnutí.**

Předpokládali jsme, že příčiny vstupu do extremistické skupiny Skinheads byly: životní nezkušenost, lákavá seberealizace, nedostatečné uspokojování citových potřeb v rodině.

Potvrdilo se, že příčiny, které vedly J. Č. ke vstupu do extremistického hnutí, byly jeho životní nezkušenost a lákavá seberealizace.

Nepotvrdilo se, že by nedostatečné uspokojování citových potřeb vedlo ke vstupu J. Č. do extremistické skupiny Skinheads.

Potvrdilo se, že příčiny, které vedly J. S. ke vstupu do extremistického hnutí, byly jeho životní nezkušenost, lákavá seberealizace, ale také nedostatečné citové potřeby.

Potvrdilo se, že příčiny, které vedly M. P. ke vstupu do extremistického hnutí, byly jeho životní nezkušenost a lákavá seberealizace.

Nepotvrdilo se, že by nedostatečné uspokojování citových potřeb vedlo ke vstupu M. P. do extremistické skupiny Skinheads.

Předpoklad číslo 2

V případě tohoto předpokladu jsme zjišťovali, **jak hodnotí jedinci své tehdejší působení v extremistické skupině.**

Předpokládali jsme, že v období adolescence shledávali jedinci své působení ve hnutí Skinheads jako nedílnou součást jejich tehdejšího života.

Potvrdilo se, že všichni tři respondenti shledávali své tehdejší působení ve hnutí Skinheads jako nedílnou součást jejich tehdejšího života.

Předpoklad číslo 3

V případě tohoto předpokladu jsme zjišťovali, **jak vidí své tehdejší působení ve hnutí Skinheads s několikaletým časovým odstupem.**

Předpokládali jsme, že v současné době vidí své tehdejší působení v hnutí Skinheads jako výsledek psychických změn v období dospívání.

Potvrdilo se, že J. Č. a J. S. vidí své tehdejší působení ve hnutí Skinheads s několikaletým časovým odstupem jako výsledek psychických změn v období dospívání.

Nepotvrdilo se, že M. P. vidí své tehdejší působení ve hnutí Skinheads s několikaletým časovým odstupem jako výsledek psychických změn v období dospívání.

Během rozhovorů se všemi respondenty bylo postupováno podle předem připravených tematických celků, ale zároveň bylo z naší strany spontánně reagováno na odpovědi respondentů a na vývoj rozhovoru.

Při zpracovávání bakalářské práce jsme došli k závěru, že extremismus jako takový je pro naši společnost velkým problémem a je potřeba na jeho nebezpečí nejen mnohem častěji upozorňovat, ale také proti němu bojovat.

Uvědomujeme si skutečnost, že námi zkoumaný vzorek a zjištěné skutečnosti nelze generalizovat, ale jsou platné a vztahují se pouze k námi zkoumanému vzorku respondentů.

4 Závěr

Cílem naší bakalářské práce bylo zjištění vztahů jedinců v adolescentním věku k hnutí Skinheads, čehož jsme se pokusili dosáhnout použitím metod rozhovoru a kazuistikou s příslušníky hnutí Skinheads.

Došli jsme k závěru, že příčiny vedoucí J. Č. ke vstupu do extremistického hnutí, byly jeho životní nezkušenost a lákavá seberealizace. Nedostačující uspokojování citových potřeb nebylo příčinou vstupu J. Č. do extremistické skupiny Skinheads.

Zjistili jsme, že příčiny, které vedly J. S. ke vstupu do extremistického hnutí, byly jeho životní nezkušenost, lákavá seberealizace, ale také nedostatečné uspokojování citových potřeb.

Dále bylo zjištěno, že příčiny, které vedly M. P. ke vstupu do extremistického hnutí, byly jeho životní nezkušenost a lákavá seberealizace. Nedostačující uspokojování citových potřeb nebylo příčinou vstupu M. P. do extremistické skupiny Skinheads.

Všichni tři respondenti shledávali své tehdejší působení ve hnutí Skinheads jako nedílnou součást jejich tehdejšího života a uznávají, že částečně byli ovlivněni posloucháním hudební skupiny Orlík.

J. Č. a J. S. vidí své působení ve hnutí Skinheads s několikaletým časovým odstupem jako výsledek psychických změn v období dospívání. M. P. nevidí své tehdejší působení ve hnutí Skinheads s několikaletým časovým odstupem jako výsledek psychických změn v období dospívání.

Během rozhovorů se všemi respondenty bylo postupováno podle předem připravených tématických celků, ale zároveň bylo spontánně reagováno na jejich odpovědi a na vývoj jednotlivých rozhovorů.

Při zpracovávání bakalářské práce jsme došli k závěru, že extremismus jako takový je pro naši společnost velkým problémem a je potřeba na jeho nebezpečí mnohem častěji upozorňovat a následně proti němu bojovat.

Zpracovávání naší bakalářské práce bylo velice zajímavé a poučné. Nové poznatky se dají v budoucnu využít při práci policisty, sociálního pracovníka nebo učitele.

5 Navrhovaná opatření

Extremismus je problém, který tu byl, je a zřejmě stále bude a proto je nutné, aby o tomto problému byl každý rodič dostatečně informován a mohl tak svým dětem vhodným způsobem vysvětlit nástrahy hrozícího nebezpečí.

Domníváme se, že dospívající by měli být informováni o problematice extremismu už na základních školách, např. při výuce předmětu občanská výchova.

Zejména nedostatečná informovanost o problému extremismu mezi lidmi je tou základní chybou. Bylo by vhodné, kdyby se o extremismu hovořilo mnohem více i ve sdělovacích prostředcích, čímž by se docílilo toho, že by se o tomto problému dozvěděli daleko více i lidé, kteří již ukončili své vzdělání a mnohdy nemají jinou možnost se o extremismu dozvědět více.

6 Seznam použitých zdrojů

- ABRAHÁMOVÁ, J. a kolektiv. *Velký slovník naučný m/ž*. Praha: Diderot, 1999. ISBN 80-902-732-1-2.
- BALVÍN, J. a kolektiv. *Metody výchovy a vzdělání ve vztahu k národnostním menšinám*. Praha: Komise rady hlavního města Prahy, 2005. ISBN 80-90-29772-8-9.
- BURIÁNEK, J. *Sociologie*. Praha: Fortuna, 1996.
- ČECH, T. *Pedagogická orientace č.2*. Praha: Portál, 2002. ISBN 1211-4669.
- HARTL, P., HARTLOVÁ, H. *Psychologický slovník*. 1. vyd. Praha: Portál, 2000. ISBN 80-7178-303-X.
- HENDL, J. *Kvalitativní výzkum: Základní metody a aplikace*. 1. vyd. Praha: Portál, 2005. ISBN 80-7367-040-2.
- HEŘMANOVÁ, V. *Některé aspekty sociálního klimatu a jejich využití ve školní praxi*. Ústí nad Labem UJEP, 2002. ISBN 80-7044-420-7.
- HEŘMANOVÁ V., WAGNER, H. *Primární prevence sociálně patologických jevů*. Ústí nad Labem: UJEP, 2004. ISBN 80-7044-583-1.
- CHMELÍK, J. *Symbolika extrémistického hnutí*. Praha: Armex, 2000. ISBN 80-76244-14-8.
- JEČNÝ, D., KOUBEK, K. *Psychologie v kostce*. Úvaly: Ratio, 1994.
- JEDLIČKA, R., KLÍMA, P., KOŤA, J., NĚMEC, J., PILAŘ, J. *Děti a mládež v obtížných životních situacích*. Praha: Themis, 2004. ISBN 80-7312-038-0.
- JŮVA, J. a kolektiv. *Základy pedagogiky pro doplňující pedagogické studium*. Brno: Paido, 2001. ISBN 80-85931-95-8.
- KOHOUTEK, R. *Základy užité psychologie*. Brno: Akademické nakladatelství CERM, 2002. ISBN 80-214-2203-3.
- KOLÁŘ, Z. a kolektiv. *Pedagogická psychologie*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1980. ISBN 14-565-80.
- KRÁLÍKOVÁ, M., SINGEROVÁ - NEČASOVÁ, J. *Rodina a škola ve výchovné spolupráci*. Brno: SPN, 1985. ISBN 14-551-85.
- LANGMAIER, J., KREJČÍŘOVÁ, D. *Vývojová psychologie*. Praha: Grada Publishing, 1998.

- MATOUŠEK, O. *Slovník sociální práce*. 1. vyd. Praha: Portál, 2003. ISBN 80-7178-549-0.
- MONTOUSSÉ, M., RENOARD, G. *Přehled sociologie*. Praha: Portál, 2005. ISBN 80-7178-312-1.
- PÁVKOVÁ, J. a kolektiv. *Pedagogika volného času*. Praha: Portál, 2002. ISBN 80-7178-711-6.
- SAK, P. *Proměny české mládeže*. Praha: 2000. Petrklíč, ISBN 80-7229-024-8.
- SOCHŮREK, J. *Vybrané kapitoly ze sociální patologie. I. díl: Úvod do sociální patologie, sociálně patologické skupiny*. 1. vyd. Liberec: Technická univerzita v Liberci, 2001. ISBN 80-7083-494-3.
- ŠVINGALOVÁ, D. *Kapitoly z psychologie. I. díl*. 1. vyd. Liberec: Technická univerzita v Liberci, 2002. ISBN 80-7083-613-X.
- ŠVINGALOVÁ, D. *Kapitoly z psychologie. II. díl: Psychologie osobnosti*. 1. vyd. Liberec: Technická univerzita v Liberci, 2002. ISBN 80-7083-614-8.
- VÁGNEROVÁ, M. *Psychopatologie pro pomáhající profese: Variabilita a patologie lidské psychiky*. 1. vyd. Praha: Portál, 1999. ISBN 80-7178-214-9.
- <http://www.skinheads.cz>

7 Seznam příloh

1. Tématické celky s konkrétními otázkami, které nás v souvislosti s respondenty zajímaly.
2. CD ROM – bakalářská práce v elektronické podobě.

8 Přílohy

Tematické celky s konkrétními otázkami, které nás v souvislosti s respondenty zajímaly:

- 1) Dětství
- 2) Rodina
- 3) Rodinné vztahy
- 4) Vzdělání
- 5) Počátky jeho vztahu ke hnutí Skinheads
- 6) Jeho nynější stav a vztah k hnutí Skinheads
- 7) Zaměstnání

1) Dětství

- a) Vzpomínáš si na svoje dětství?
- b) Jak hodnotíš svoje dětství?
- c) Vzpomínáš rád na svoje dětství?
- d) Dozvěděl ses, jak probíhal tvůj porod?

2) Rodina

- a) Kdo tvoří tvojí rodinu?
- b) Máš přítelkyni nebo manželku?
- c) Máš děti?
- d) Máš nějaké vytýčené cíle týkající se tvé rodiny (stavba domu, dítě aj.)
- e) Máte v rodině společné zájmy?

3) Rodinné vztahy

- a) Jaké jsou ve tvé rodině vztahy?
- b) Jak vycházíš s ostatními členy rodiny?
- c) Scházíte se tvá rodina často?
- d) Podnikáte společné rodinné výlety?

4) Vzdělání

- a) Jaké je tvé nejvyšší dosažené školní vzdělání?
- b) Jak vzpomínáš na mateřskou školku?
- c) Jak vzpomínáš na základní školu?
- d) Na jakou školu jsi šel po absolvování základní školy?
- e) Bavilo tě to ve škole?
- f) Měl jsi nějaké kamarády?
- g) Navštěvoval jsi nějaké kroužky?
- h) Jaké vzdělání mají tvoji rodiče a sourozenci?

5) Počátky jeho vztahu ke hnutí Skinheads

- a) Co bylo příčinou tvého vstupu do extrémistického hnutí Skinheads?
- b) Co jsi od toho očekával?
- c) V kolika letech jsi začal sympatizovat s tímto hnutím?
- d) V kolika letech jsi vstoupil do hnutí Skinheads?

6) Jeho nynější stav a vztah k hnutí Skinheads

- a) Jak se díváš s odstupem času na své počátky v hnutí Skinheads?
- b) Patříš stále mezi aktivní členy tohoto hnutí?
- c) Myslíš si, že hnutí Skinheads změnilo tvůj život?
- d) Myslíš si, že problematika extrémismu v ČR je velkým problémem?

7) Zaměstnání

- a) Kde v současné době pracuješ?
- b) Jaké je tvé současné zaměstnání?
- c) Kde jsi všude pracoval?
- d) Byl jsi na vojně?